

MLADIKA

Izhaja 20. vsakega meseca.

Uredništvo in upravnništvo je v
Gorici, Gosposka ul. 2 (knjigarna).

Stane celoletno 8 Lir

Definsko blagovestje.

Legenda. Napišal Venceslav Belé.

O izgubljeni ovčki in dobrem pastirju.

Ko pripovedko to je dovršil,
je o pastirju jim spregovoril:
»Bil je pastir, sto je ovac imel.
Nekoč ovčico eno izgubil je
ter izgubljeno brž iskat hitel;
ker jo je ljubil, mu je bilo žal je.
In toliko on časa jo iskal je,
plazeč skoz ostro trnje in grmovje,
dokler jo našel je in ves vesel
ubožico na ramo je zadel
in odhitel brž z najdeno domov je.
Bolj te edine se je veselil,
kot drugih vseh, ki ni jih izgubil.
In komaj bil z ovčico je doma,
skup skliče, kar prijatelj je ima
in reče vsakemu: »Prijatelj moj,
veseli in raduj se zdaj z menoj!
Poglej, ovčico to sem izgubil,
iskal sem jo in spet nazaj dobil!«

Učenčke svoje Jezušček uči
in dalje jim takole govori:

»Le kdor pastir je pravi, on samò
ovčice svoje rad ima takó,
da vsako pozna in za vsako vé
in da ovčici vsaki dá imé;
in ovčke njega dobro vse poznajo
in ga pristrčno rade vse imajo,

poslušajo z veseljem glas njegov
in vedno z radostjo za njim hité,
če pride tujec, plašno razbežé.
Pastir nepravi se boji volkov
in če jih vidi, čredo zapusti,
da vsa preplašena se razgubi,
ko volčja jata vanjo pridrvi
in vse raztrga, kar v zobe dobi.
Pastir pa dobri svoje ovčke ljubi
in v tej ljubezni jim takó vsem vdan je,
da dá v nevarnosti življenje zanje
in ne pripušča jih nikdar pogubi.

Jaz dobri sem pastirček, ki poznam
in rad imam preljube ovčke svoje
in vse te ljube, drage ovčke moje,
ki zanje rad življenje svoje dam,
me ljubijo, poslušajo glas moj
in hodijo z veseljem za menoj.
Če včasih sem ovčico izgubil,
sem celo zbrano čredo zapustil,
izgubljeno brž iskat sem hitel;
iskal in klical sem jo po grmovju,
po gozdih in po skalnatem robovju,
da okrvavljen sem obraz imel,
kot da krvavi pot bi bil potil;
tako sem v trnju kožo si razril.
Sedaj pa, deca ljuba, brž vstanimo
in ovčke vse obiskat pohitimo!«

Pesem o dobrem pastirčku.

Zbor tihe dece ves se razživi,
krog Jezuščka se strne, z njim hiti
in o pastirčku dobrem si popeva,
da kot piščalk srebrnih spev odmeva:

»Naš dobri nebeški pastirček
si Svoje ovčice nabral
iz vsega svetá vseh dežel je
in v Svojo deželo peljal.

On zbrano je čredico vedno
z ljubeznijo obiskoval
in vsako ipgubljeno ovčko
skrbno je z bridkostjo iskal.

On ranjene ovčke je zdravil
in bolne lepó negoval
in zdrave in čvrste in krepke
je vedno skrbno varoval.

On pašnike sočno-zelene
je gladnim za pašo izbral
in trudnim je v senčnatih gajih
počitek in mir poiskal.

O slava Ti, dobri Pastirček,
ki nam si zapastiroval
in hvala Ti, da si nas tudi
med čredico Svojo pozval!«

Pesem o nebeških vrtovih.

Ko blizo božjih so vrtov* dospeli,
so vnovič glaski srebrni zapeli
in peli dalje, ko so v njih že bili
in z ljubim Jezuščkom se v njih gostili:

»Ni zime pri nas ne mrazov,
tu doba je večnega cvetja,
dežela je sladkega petja
pri nas tu v nebeških vrtovih.

V grmovju — skalovju pozdrav
popeva nam ptica-grlica.
— Pozdravljena bodi sestrice,
oj dvigni se in se prikaži! —

In vsi vinogradi cvetó
in v cvetju visokem zorijo,
neredno opojnost hitijo
razlivat v presolčno poldnevje.

Naš Dobri prihaja z gorá
kot jelen skakaje v nižave,
da sladke napije dišave
se v Svojih vrteh-vinogradih.

On v Svoje vrtove hiti,
da tu si utrga cvetovja,
medenega najde satovja
in z balzomom mire duhteče.

Naš Dragi nas vodi s Seboj;
Njegova zastava nad nami,
ki zbrani pod njo smo mi sami,
— Njegova neskončna ljubezen.

V bogastvu On Svojih vrtov
nas, ki hrepenenja smo polni,
ki same ljubezni smo bolni,
obsipa z dobrot izobiljem.

Naš Ljubi kot grozd je sladak,
kot cipersko grozdje duhteče,
kot šopek on mire cveteče
na grudih je sočnozelenih.

Nebo nam je tukaj obok,
domovju so cedre tramovje,
visoke ciprese stebrovje
in postelj je cvetnata trata.

Kot jablan cvetoča blesti
se v gozdnega drevja bližini,
tako se tu v naši sredini
On sam izmed nas odlikuje.

In v senci Njegovi tu vsak
z radostnim veseljem počiva
in s tekom sladkostnim uživa
Njegove ljubezni dobrote.»

Po pesmi tej vsa družba hiti
v prehladno senco trt in tam zaspi.

(Dalje prihodnjič.)

Ženska in krščanstvo.

I.

Na časten prostor v hiši naj postavi naše ženstvo dve sliki. Ti naj pripovedujeta rodu za rodom slavo ženstva, ter živo govorita, kaj je bilo ženstvo v poganstvu in kaj je postalo v krščanstvu. Ti dve podobi sta **sv. križ** in podoba prebl. **Device Marije**. Križ Kristusov je postal začetek in neprestan vir prave sreče za ženstvo. Križ Gospodov in Njegov nauk je odvzel sramoto, v kateri je tičala ženska v starem poganstvu in v kateri tiči ženska v novodobnih paganskih razmerah. Kjer ni več križa, — tam vlada povsod groza in gorje za ženstvo. **Marija** — vsestranski vzor ženstva — vzor device, matere, žene, vdove — je otrnila solze Evinim hčeram, povzdignila jih je iz blata na prestol, iz sramote k vzvišeni časti, iz suženjstva k prostosti!

Postojmo pri tej misli, oglejmo si na podlagi zgodovinskih podatkov, kaj je bila ženska v poganstvu, in kaj jej je doneslo krščanstvo. Pogled v sedanost pa naš more prepričati, da ječi še dandanes ženska v bedi in nesreči — v krajih, kjer se je križ Kristusov pomandral in raztrgala Marijina zastava.

Osebna vrednost človeka.

Ne pretiram, ko rečem, da ženska v starem poganstvu ni veljala za osebo, ampak za stvar, za blago, za sužnjo — brez osebnih, brez človeških pravic. Iste pravice, ki jih je imel gospodar nad sužnjem, imel je mož nad ženo. Ženske so kupovali in prodajali kakor kako stvar. Sploh je poganstvo malo cenilo osebno vrednost človeško, le kar je bil v državi, to je bil vreden človek sam na sebi. Weiss (Apcl. I. 415) pravi: »V starem veku je bila država vse, človek kot oseba nič. v najugodnejšem slučaju je nekaj veljal kolikor je prišel v državni celoti v poštev. Le kogar država prizna za osebo, sme osebne pravice uživati in izvrševati. Če je bil kdo neprost — suženj, se o njem v rimskem pravu — pi avzaprav še ne more govoriti. Gospodar je imel — kakor uči Aristotel — neomejeno oblast nad suž-

njem — na lovu ga lahko umori kakor zver. Še celo vesti ne sme imeti suženj. Kaj je prav ali ni prav, o tem tiče sodba le gospodarju. V Rimu je bil suženj popolnoma brezpraven. Postava ga stavi v isto vrste s štirinogatimi živalimi. Proti sužnju je vse dovoljeno pravi Juvencijal. Gospodar ga lahko proda, zastavi, daruje, umori ali vrže divjim zverem. Seneka n. pr. pripoveduje, da je nekoč gospoda vrgla sužnja v vodo — ribam v hrano, ker je kozarec razbil.«

In tak suženj brez pravic je bila ženska v poganstvu. Bila je popolnoma podrejena neomejeni oblasti ali očeta ali moža. Jurist Vering, dober poznavatelj rimskega prava, trdi: »V stari državi so bile ženske ali pod polno oblastjo očeta, ali v rokah moža ali pod postavnim varuštvom.«

Kako nizko je sodil stari paganski vek o ženstvu nam priča glede Grkov Aristotel in Demosten, glede Spartancev Ksenofon, glede Rimljanov Salust. **Poganstvo je žensko zaničevalo.** Hesiod imenuje žensko »proketo zalego« in »umrljivih najhujši bič«. Menander trdi: Žensko izobraziti — je pregreha, to se pravi kači dati smrtni strup.« Weiss ugotavlja: »Nekaj prav navadnega je bilo v starem veku — zaničevanje ženske in grdo ravnanje z njo.« In Hettinger (Ap. 3, 308) isto povdarja: »Ženska je bila izključena iz javne družbe, ker so jo njih postave za vselej proglasile brezpravno. V družini je **zavzemala najnižje stališče**, bila je v neprestani ječi, ponižana za sužnjo moža, za blago.«

Neka emancipacija ženstva se je izvršila za časa rimskih cesarjev v Rimu. A ta emancipacija je bilo nenravna, grda, ki tvori le sramoto ženstvu. Zgodovina se le s studom spominja lahkoživk: Julije, Agripine, Mesaline, Faustine itd. —

Pisci v nekdanjih paganskih razmerah do najnovejših, od Herodota do modernega raziskovalca André-ja spričujejo, da smatrajo paganski narodi žensko za nesposobno za dobro: — ženska postala je le plen strasti. — Nič boljše ni bila in ni niti sedaj zapisana ženska pri budi ih.

»Ženske — pravi Pesch (Stimmen a. M. L.) — po budistiški moralni ni mogoče rešiti. Ženski spol je budistom utelesena zloba. Če ženska nič slabega ne stori — ji je edini razlog ta, ker ni imela prilike zato.« —

Tako vidimo povsod — kjer ne poznajo Kristusa in Njegove Matere — vzdihovati žensko v sponah suženjstva, brez osebnih pravic in brez časti. A zasijala je na obzorju nova zarja, ki nam je pripeljala »solnce pravice«. Njegovi žarki prodirajo po vsem svetu in preganjajo temoto, v kateri ječi ženska.

Kristus je razbil verige suženjstva, podal je rešilno roko brezpravni ženski in povzdignil jo je v svoji Materi za vzor vseh čednosti!

Kakor rešilni glas se sliši iz ust Rešitelja načelo prave enakosti. Napram zadnjemu smotru, v razmerju proti Bogu postali smo vsi enaki. Vsi smo sinovi istega Očeta, vsi deležni istega odrešenja, vsi bratje med seboj. Najnižje najrevnejše je Gospod imenoval svoje brate. »Kdor stori voljo Očeta, ta je moj brat in moja sestra in moja mati«. — Klic Njegov: Pridite k meni vsi — ne pozna razločka med sužnjem in prostim, med žensko in moškim. Kristus je podrl zid, ki je bil med prostim in sužnjem, med žensko in moškim. Vsem je dal iste zapovedi, učil je ljubiti vse ljudi — celo sovražnike! —

Zmagoslavno proglašuje sv. Pavel to-le načelo: »Vi ki ste bili v Kristusu krščeni, ste Kristusa oblekli. Tu ni ne Jud — ne Grk, ne suženj ne prost, tu ni ne moški ne ženska, ker vi vsi ste eno v Kristusu.«

Glejte, tako je zadobila ženska v krščanstvu še-le osebne in človeške pravice, postala je enakovredna in enakopravna z moškim.

Dr. Jatsch, univ. prof., trdi: »Še le krščanstvo je pridobilo ženski v vsakem oziru dostojno stališče v človeški družbi in njeno čast povzdignilo. Krščanstvo jo je priznalo enakopravno z moškim kot človeško osebo. Kot taka ima sama na sebi absolutno vrednost, bodisi, da je poročena ali samska. Kot človek ima isti smoter kakor moški: stopiti v kraljestvo božje na zemlji«. — Pravo enakost je torej ženski doneslo krščanstvo. Celo stari filozof Celz in drugi paganski pisatelji so očitali krščanstvu kot zmoto in

sramoto, da je ženstvo tako povišalo. A nespodbitna ostane v zgodovini — zasluha krščanstva, da je razmerje med žensko in moškim temeljito in na korist ženski preobrazilo. —

Ženska v družini kot hči.

Motri! smo stališče ženske v človeški družbi sploh. Poglejmo sedaj v svetišču rodbine. Kako stališče je zavzemalo ženstvo v družini — brez križa? kako stališče je imela v paganstvu hči v domači hiši? Ah, paganska hči je ječala v groznih sponah jetništva!

Svoboda — ta beseda jej je bila neznanca. Hči je bila v vsem odvisna od očeta, ki je vladal kot neomejen vladar v hiši.

Že koj prvo življenje hčerke je bilo odvisno od očetove samovoljnosti. Oče je imel strašno oblast! Pri Rimljanih in Grkih je smel oče svoje dere koj v začetku življenja umoriti ali prodati ali darovati. Pri Grkih in Spartanah so jih smeli kar zavreči ali izpostavljeni. To kruto in nenaravno početje je še dandanes v navadi pri Kitajcih in Japoncih. — A čudno je, da so pri starih paganih celo prosvetljene osebe — kakor modrijan Sokrat in Platon — odobraval izpostavljenje otrok. Kam je zabredlo človeštvo?!

Dalje ni smela v hiši paganski izbirati si hči sama svojega poklica. V tej reči je bila popolnoma odvisna od očeta. Ni imela torej ne svobode življenja, a tudi ne svobode srcá. Ženina je hčerji oče izbiral — in hči je morala tudi proti svoli volji — se ukloniti volji očetovi. To pravo je še dandanes na vzvodu v navadi.

Sploh polovico žensk, to je vse sužnje, je paganstvo izključevalo od poroke in zakona. Sužnji se niso smeli ne med sabo, še manj pa s prostimi ženiti. Cerkev je prva priznala veljavo zakona med sužnji in prostimi. — Cerkev je tudi prva upeljala sužnje v svetišče. Sv. Kalist je postal iz sužnja — celo papež. Dr. Krek (Sociol. 122) poudarja to eminentno socialno delovanje krščanstva: »V krščanski dobi se je priznavala pravica, da sme vsak dozoreli človek skleniti zakon. Cerkev je sicer postavila več zadržkov, zlasti sorodstvo, a izrečno priznala, da sklepajo sužnji in tlačani veljavne zakone. Rodbina je postala svobodna!«

Slednjič nam priča zgodovina, da paganska hči ni imela svobode vesti. Dovoljeno in nedovoljeno je bilo, kar je oče dopustil ali prepovedal. Naravni čut sramežljivosti je nedolžni hčerki morilo mesena pokvarjenost, ki je vsepovsod vladala. Ah, kam je dovedla devojko slepota paganska, kažejo nam grozno in ostudno bogočastje pagansko. V svoji blodnji in propalosti je človek celo z nečistostjo in prostitucijo slavil svoje bogove. Ne bom opisoval vnebovpijočih orgij, ki so se vršile v tempelju Bala in Astarte pri Babiloncih, v tempelju Artemide pri Grkih, v tempelju Venere pri Rimljanih, v tempeljih Meloha pri Feničanih in Kartagincih.

Obrnimo proč svoj pogled od te žalostne slike. Ozrимо se rajši v sedanjost.

A žalibog — tudi tu, kjer ni križa in krščanske vere uzremo enako ponižanje ženske. Moderni svet se zaničljivo roga krščanski čistosti. Poslužuje se vseh sredstev, da bi umoril v srcu nedolžne mladenke čut sramežljivosti; zalezuje jo s strupenimi knjigami, z meseno umetnostjo, s pagansko nesramno modo. A ko ji

je meseni svet utrgal cvetko nedolžnosti, je neusmiljeno pomandra in nima več zanjo usmiljenja.

Le v krščanstvu je tista sila, ki varuje mladenki svobodo življenja, vesti in srca! — Krščanstvo je dvignilo iz blata strasti ženstvo do čednostnega življenja. V Mariji Brezmadežni je podalo vsem vzor devištva in čistosti.

Krščanstvo je okrasilo devojke z bliseri čednosti ter jim naklonilo tako vzvišenost in notranjo lepoto, da še celo Salomon v svoji krasoti ni bil odet s tako slavo, kakor ena izmed njih. — Moderni svet sicer obsoja staro suženjstvo, a je uvedel novo, v obliki javnega mnenja v obliki prigovarjanja in nadležne nasilnosti. A vseh tega suženjstva je isti: v srcih mori svobodo vesti. Človeka tira v suženjstvo greha in strasti. In to suženjstvo ni boljše od starega.

Kdo naj stre jarem tega suženjstva? Kdo drugi — kakor oni, ki pravi: »Ne bojte se, jaz sem svet premagal!« —

L.

Brezmadežni.

8. decembra.

V krilo snežnobelo vsa odeta
dvigaš roki sklenjeni v molitev;
celi svet Ti pod nogami radi
kače strte poje hvalo za rešitev.

V cerkvi slednji taka izmed cvetja
danes gledaš na dekleta zbrane;
da jim kačo streš, ki sili v lilij
duh, želijo Tebi vse pokorno vdane.

Stopam tiho tudi jaz v njih sredo
trkajoč na prsa; glas bolestno vpije:
Tudi v polje mojih lilij kača
pleza in na steblih grize fantazije.

Šibko voljo s krepko roko dvigaj
srd nad kačo vlivajoč v srcé mi,
vsa Brezmadežna! — In pesem tole,
prosim, za zahvalo blagohotno vzemi.

Domen.

Kmet.

Na nebu še zvezde žarijo,
na delo hiti kmet vesel,
zvečer pa domov se povrača,
ko mrak je že zemljo objel.

Na klopi pred hišo se vstavi,
kjer kopa otrok se igra,
V naročje se sinček mu splazi —
tu tiha je sreča doma.

Ant. Ivančič.

Postanek, razvoj in pomen petja.

Mirko.

Petje je del glasbe. Glasba je izražanje čustev in misli potom glasu. Glasbo delimo v: 1. vokalno, 2. inštrumentalno. Prvi služi človeški glas; to je naše petje. Pri tej potrebujemo glas in besede (govor.) Druga — inštrumentalna glasba — se izvaja s pomočjo raznih inštrumentov ali godal. Ta del glasbe se izvaja le potom glasu.

Petje je torej izražanje naših čustev in misli potom glasu in govora. Že v navadnem govoru izražamo to, kar v petju in glasbi sploh. Petje je pravzaprav govor, pri katerem je besedilo v gotovem redu in pri katerem se glas krepkeje izraža. Da toraj prav spoznamo postanek in razvoj petja, nam je predvsem znati postanek in razvoj našega govora.

Vsem je znano, da je bil človek ustvarjen od Boga v popolnosti, a da je vsled greha padel iz te višine in bil pahnen v prognanstvo, kjer ga je čakal hud boj z naravo. Pred davnim časom ni bival v zidanih hišah, kakor sedaj — svoje domovanje si je zgradil kje na kakem močvirju, še prej se je skrival v kaki luknji, ki jo je uropal kaki živali. Priča temu so nam izkopanine. Na mnogih krajih naše zemlje so se še našli ostanki teh ljudi. Tudi oblečil in hranil se ni tako, kakor se sedaj mi. Navadna koža ubite živali mu je bila obleka, a sirovo živalsko meso in razne korenike so ga hranile. Vse to pa se je polagoma izboljšalo in olepšalo ter postalo primernejše.

Kaj pa s petjem? Je-li tisti prvotni človek tudi pel v zborih, kakor pojem mi? Omenil sem že, da je petje pravzaprav le **olepšan govor**. Oglejmo si otroka! Kadar otrok joče, mu mati kmalu pomaga. Kako to? Odkod ve mati, kaj hoče otrok? Saj ji vendar otrok ničesar ne more povedati. Le opazujemo otrokov jok in obraz in kmalu pridemo do spoznanja, da govori tudi otrok, četudi ne z besedami, kakor mi. Ves govor otroka tiči v njegovem joku in v potezah njegovega obraza. Po tem spozna mati otrokove želje. Otrok izraža torej z različnimi glasovi svoja notranja čustva. A kmalu začneja posnemati tudi gla-

sove, ki jih od zunaj sliši. Najrazličnejši glasovi nam povedo želje in vtise otroka. Tudi človek v prvi kulturni dobi je izražal svoje notranje želje in zunanje vtise z najrazličnejšimi glasovi, — ko otrok nekoliko doraste, si začne tvoriti gotove besede. Te so sicer našemu govoru precej različne, vendar se sčasoma popravljajo, dokler niso našim enake. Tako nekako so se iz najrazličnejših glasov pri človeku sploh sčasoma sestavile najrazličnejše, popolnoma enostavne besede. Toda tudi te besede niso ostale vedno enake. Sčasoma so se predrugačile in se izpopolnjevale.

Že v prvem začetku pa je človek moral **menjavati glas**. Včasih je govoril močneje, včasih tišje, včasih hitro, včasih počasi itd. To menjavanje moči, trajnosti in višine glasu opazamo pri govoru tudi danes. Kadar smo prestrašeni, govorimo s popolnoma drugačnim glasom, kakor kadar smo veseli ali žalostni. To je pa začetek petja. Začele so se sestavljati besede v gotov red, glas je postal z ozirom na moč, trajnost in višino izrazitejši in iz navadnega govora je nastala — pesem. Kakor se je torej razvijal človeški govor, tako se je razvijalo tudi petje. Petje preprostih narodov se le malo izpreminja. Melodije so popolnoma enostavne in se vedno ponavljajo.

Toda »čas vrti se neprestano« in z njim tudi kolo človeškega kulturnega razvoja. Tudi ta enostavna pesem se je bolj in bolj razvijala. Kdo pa je zlagal te pesmi? Narod sam! Čim bolj je bil torej narod izobražen, tem lepša in popolnejša je bila tudi njegova pesem. Četudi so pozneje nastale pesmi, zložene od posameznih ljudi, so prve narodu vendar ljubše. To so **narodne pesmi**, ki so se v narodu porodile, ki žive v narodu in izginijo šele tedaj, kadar narod sam izgine.

Prve narodne pesmi so bile enoglasne, a so že bolj izpreminjale glasove. Skoro pa je človek opazil, da se gotovi glasovi — istočasno peti — medseboj strinjajo. Začel je torej te glasove iskati in dobil z njimi **večglasno petje**. Če sta se tedaj sešla dva pevca, sta istočasno pela različ-

ne glasove: prvi višje, drugi nižje. Ta dva glasova bi odgovarjala našemu sopranu in altu. Tema dvema glasoma pa je bil pridani še tretji — bas. To je naša narodna pesem, obstoječa iz treh glasov: soprana, alta in basa. Odkod pa tenor? Ta glas ni več iz naroda. Tega so pridali že omenjeni skladatelji. Pesmi, zložene od skladateljev niso več »narodne pesmi«, temveč — »umetne pesmi«. Mnoge narodne pesmi so bilo od skladateljev predelane v »narodno-umetne pesmi«. Tako pridemo do tega, da pojemo isto pesem lahko na več načinov. Sicer pa se ena in ista pesem poje na več načinov tudi radi tega, ker je bila v različnih krajih že od naroda samega različno peta.

Z vsem tem se pa razvoj pesmi še ni dovršil. Imamo pesmi, ki se jih poje petšest- in večglasno. Znano je, da se v Vatikanu poje 12glasno.

Tako smo na kratko spoznali postanek in razvoj pesmi. Pesem živi po vsem svetu — med vsemi narodi. Če opazujemo pesmi raznih narodov, opazimo med njimi veliko razliko. Medtem, ko je narodna pesem miroljubnega naroda mirna in mila, je pesem divjih, vojaških narodov divja, v boj navdušujoča. Tudi se pesmi v enem in istem narodu precej razlikujejo. Le oglejmo si naše slovenske nar. pesmi. Iz teh nam je možno razbrati vso našo zgodovino. Bil je Slovenec pastir — zapel si je pesem o planinah, o pastirstvu. Bil je kmet — opel je svojo zemljo. Vladal je dober vladar — hvaležni narod se ga je spomnil v svoji pesmi. Ko je v jutranji rosi šel kmet na polje, mu je bilo srce polno upanja v poplačilo njegovega truda — tudi

njegova pesem je bila prepojena hrepenenja in upanja. Dobro je del trdnemu kinetu hladni večerni zrak — zapel si je pesem o mraku. Ko je pa pridrvel kruti Turek in mu pokončal ves njegov trud, ko mu je srce krvavelo spričo puštošenja — tedaj je tudi njegova pesem jokala, v žalosti in veselju hvali Boga... Skratka: narodna pesem je **zrcalo narodovega mišljenja, delovanja in čustvovanja**. Kar je človek mislil, kar je delal in kar je čutil, vse to je opeval v svoji narodni pesmi. Da pa to primerno izrazimo, moramo to, kar opevamo tudi občutiti. Kakor hitro ne čutim v svoji duši tega, kar opevam, tedaj moje petje ni več petje, temveč le navadno kričanje.

Vsakemu človeku je že pri rojstvu dan dar govora, ki ga v prvi vrsti uporabljaja v svoji **materinščini**, t. j. v onem jeziku, ki ga govori njegova rodna mati. Naša materinščina je slovenščina. Poslužimo se je torej; in to ne-le v govoru, ampak tudi v naši mili, lepi narodni pesmi. Kaj je človek, ki ljubi petje na splošno, mi menda ni treba natančneje razkladati. Petje blaži človekovo srce. Dovolj je, da vas spomnim krajev, kjer se v pevskih družtvih pridno goji petje, kjer se okoli pevskega društva zbirajo vsi — brez razlike na stan in starost in kjer pevsko društvo veže ljudi z **vezjo medsebojne ljubezni**, ki onemogočuje vsak prepri in razdor. Ljubezen in prijateljstvo med ljudmi pa je glavni pogoj medsebojnega družabnega življenja. Brez tega bi se človeška družba medseboj kaj kmalu pobila in uničila. Ena najsvetejših dolžnosti bodi torej — **podpiranje pevskih zborov**.

Naša pesem.

Li pesem pojemo, turobno pesem,
pesem naroda trpina?
Li pesem pojemo, labudjo pesem
ptička vjetega kalina?
Li breme naše, breme je pretežko,
breme naroda berača?
Li steza naša, steza je brez cilja,
steza naroda sanjača?
Ne, pesem pojemo, veselo pesem,
pesem naroda junaka!

In pesem pojemo, jutranjo pesem
večnosrčnega težaka!
Ne, breme to krepko bomo vzdržali,
breme naroda orača!
In steza naša cesta je široka,
cesta naroda kovača!
Čemu nadalje bi vprašanja stavil
in čas z odgovori izgubljal?
Z delom narod bo bodočnost vstvaril,
z upom zmage bo poljubljjal.

St. Stanič.

Goriško slovstvo.

Govor g. Franceta Bevka na Goriškem večeru v Ljubljani.

(Dalje.)

S tem je starejša doba končana. Vse smeri so se preživele, nastopil je novi čas. Človek se je preobrazil na vse strani; doživeli smo »moderno«, ki na Goriškem ni našla glasnejšega odziva; dobili smo najmlajšo, ki je po velikí večini datirala iz Goriškega.

Posebno zadnja leta pred vojno so bila polna lepih izgledov za bodočnost. Vse je kipeló; pripravljala so se tla; društveno življenje je doživljalo med narodom presenetljive uspehe; zanimanje za javno življenje, za umetnost in za kulturo se je kot malokje zaneslo v zelo obili meri tudi med preprosto ljudstvo.

Rastli so listi in nova založništva. Pred vsem založništva! V Trstu »Edinost« in Štoka, ne toliko izvorno kot s prevodno literaturo. V Gorici Gabršček in Tiskovno društvo; predvsem Gabršček, ki je pomenil v slovenskem založništvu zelo veliko in je bil, lahko rečemo, prvi, ki je znatneje odpomogel vrzeli, ki je zijala v naši prevodni literaturi.

V predvojnem času so kazali vsi znaki, da se bo naše znanstvo preneslo na jug. Ne smemo in ne moremo zamolčati dejstva, da so izhajali od pokojnega dr. Drmote dobro urejevani »Naši zapiski« o Gorici in da je izhajala v Gorici »Veda«, ki je združevala krog sebe vse napredne znanstvenike. Tudi druge revije so prejemale mnogo svojih dobrih in najboljših prispevkov od tam; tako »Čas« Leonove družbe.

Odkar je bila nehala izhajati »Slovenka« v Trstu, ki se je bila povzpela iz ženskega lista v nekako slovstveno revijo, v katero so pisali tudi najodličnejši mlajši slovenski pisatelji, v Primorju nismo imeli svojega leposlovnega lista, radi tega se tam doli tudi ni osnovalo kako važnejše slovstveno središče. Kljub temu pa so najmlajše smernice prihajale od tam. Le poglejmo v leposlovne revije polpreteklih dni!

Značilna osebnost mlajše generacije je novelist in romanopisec dr. Ivo Šorli, ki je

prvi uvedel v naše slovstvo problem nadčloveka in ki ga je obdržal skoraj dosledno v vseh svojih delih. V njegovih povestih, ki so zajete iz domačega življenja, je dobilo tolminsko ljudstvo svojega prvega opazovalca in pisarja.

S posebno ljubeznijo se je vrgel na opisovanje Tolminskega in njegovega človeka, dr. Ivo Pregelj iz Sv. Lucije ob Soči; v pesmi se je razvil preko mistično »Romantike« do samostojnega verza, ki ga je popustil ter napisal največji zgodovinski roman iz dobe kmečkih uporov ter znamenite »Balade v prozi«. Krasno je njegovo delo, ki izhaja v »Dom in Svetu« pod naslovom »Plebanus Joannes«.

Zgodovinske snovi z Tolminskega so obdelovali tudi pisatelji, ki niso bili rodom Telminci. Tako mladi Lojze Remec, ki je spisal povest »Veliki punt«; v ostalih spisih kaže smer nove romantike in umirjenega realizma. Doma je iz Vipavskega.

Drugi je Andrej Budal — Pastuškin, sotrudnik »Ljubljanskega Zvona«, znan prevajalec iz francoščine, ki je spisal po zgodovinski snovi verskih blaznežev na Tolminskem novelo: »Križev pot Petra Kupljenika«. Doma je iz Št. Andreža pri Gorici.

Venceslav Belé, precej samorasel talent, danes župnik na Ponikvah, je komaj znan; vendar so važne njegove literarne historične razprave v »Času«, še bolj pa črtice iz semenškega življenja priobčene v »Dom in Svetu«, ki so edine in posebnost v našem slovstvu.

Narte Velikonja, ta nekoliko sanjavi, refleksivni novelist, ki misli globoko in izvorno, je vzrastel v najnovejši dobi in nam je podal nekaj lepih črt iz otroškega življenja; bil je tudi eden izmed redkih, ki so opisovali naše morje. Zdaj živi v Ljubljani.

»Morske« novelice je pisal tudi Frane Pahor, sotrudnik »Dom in Sveta«. Učitelj je, in živi na Krasu.

Med najmlajšimi pesniki ima posebno individualno črto Alojzij Gradnik iz Me-

đane v Brdih, ki je izdal zbirko »Padajoče zvezde« in nas je seznanil z Rabindranath Tagorejem in Oskarjem Wildejem v lepem prevodu. Njegove tihe, skoraj strastveno razbrzdane pesmi nosijo na sebi vse znake južne poezije; v Molitvah iz Brd in iz Istre, v katerih zremo našo zemljo in našo dušo, je najbolj naš in najbolj sam svoj; v pesmih begunca je govoril iz src tisočerih za srca tisočerih.

V Jožu Lovrenčiču je dobila Goriška najznačilnejšega, samega vase zatopljenega ekspresionističnega lirika, ki ne priznava koncencijonalnosti figure, ne formalnosti in sta mu notranja ritmika in notranji patos, ki oklepata idejo, začetek in konec vsega. Njegova »Deveta dežela« je ostala za zdaj nekako osamljena v našem slovstvu.

Ne vem, če storim prav, da imenujem poleg njegovega imena tudi svoje ime; pota so deloma različna, komaj cilj je isti.

Med najmlajšimi imamo še dolgo vrsto imen. Igo Gruden iz Nabrežine nam se je predstavil s formalno dobro pesmijo, ki slika v različnih varijantah večno mlado snov nevtišnega hrepenenja ljubezni; pesmi, ki so namenjene južnim bratom v težkih dneh, so polne sočutja in bridke obtožbe ter — poguma. — Janko Samec, učitelj v bližini Trsta, sotrudnik »Ljublj. Zvona«, je priobčil vrsto pesmi, ki pričajo v samoniklem talentu. — Milan Kuret iz Istre je izdal pesniško zbirko »Jeklene maske«, povest iskajoče duše, kakor pesmi sam imenuje te težke, pesmi... — Karel Širok je izdal zbirko »Jutro«; južen kolorit veje iz njih: morje, burja, solnce. — Mladi Stano Kosovel je napisal vrsto pesmi, ki so deloma že polne kot zrel klas; — Tone Batagelj nas je opozoril s svojimi zdaj sanjavi mi, zdaj vroče strastnimi in občutenimi verzi, ki zoré. Tudi umrlega Emila Hojaka ne smem prezreti, ki je bil doma iz Čepčvana. Njegova pesem je bila lahka, naga, živo vesela ali elegično žalostna. Umril je še mlad.

To bi bilo v surovih obrisih goriško, ozircma primorsko slovstvo do zadnjih dni.

Vsled tesnega stika, ki ga imajo umetnosti med seboj in radi pomena, ki ga imajo za narodno kulturo, naj omenim v par potezah še glasbo in slikarstvo. Janko Le-

ban, ki sem ga omenil kot pisatelja, je bil tudi skladatelj. Še mnogo večjega pomena kot on je bil njegov brat August Leban, ki je še mlad umrl. Ta je bil po mnenju glasbenih strokovnjakov najbolj nadarjeni talent med goriškimi glasbeniki. Poleg njega lahko imenujemo skoraj v isti vrsti Josipa Kocijančiča. V novejšem nista bila brez pomena tudi Vinko Vodopivec in Laharnar s Št. Viške gore, ki ju moremo z mirno vestjo prištevati k slov. skladateljem. Odlična delavca na glasbenem polju sta bila tudi Vogrič in Volarič. Cerkveno glasbo je gojil župnik Kokošar. Omenim naj tudi Vasilija Mirka v Trstu in Saša Šantla; v Mariju Kogoju ima Goriška zastopnika moderne glasbe. Še dva glasbenika sta, ki sta skozi in skozi delala na Primorskem, dasi nista bila rojena Primorca: namreč Feigel in Heidrich.

Saša Šantel, ki sem ga omenil kot glasbenega skladatelja, je tudi slikar; našemu širjemu občinstvu je gotovo znan kot dober ilustrator. Priznana slikarica je tudi njegova sestra. Med novejšimi slikarji sta posebno znana Klemenčič in Gustinčič. Klemenčič nam je ustvaril prvo slovensko marijono gledališče, Gustinčič, doma iz Podgrada v Istri, ima več sličnih črt in mnogo vrlin Groharja, a hodi svojo samostojno pot. Med mlajšimi slikarji sta nadarjena Gojmir Kos in Veno Pilon, oba Goričana. Naj omenim še ilustratorja Bucika, ki živi ta čas v Idriji.

To je slika, ki sem jo hotel podati. Opomin za one, ki so šibki in maloverni. Del naroda, ki je kljub malemu številu igral tako veliko vlogo v celokupni narodovi kulturi, ne more pasti! — Rad bi se ozrl v prihodnost. Danes dela tu peščica ljudi; ljudje, ki niso nikoli pisali, ljudje, ki so že davna nehali pisati, so prišli za poro. Vsak je to, kakor ga rabi nujna sila! člankar, znanstvenik, poet. Listi se porajajo, založništva se odpirajo, ljudi ni. Med tem časom je izšla Širokova zbirka »Jutro«, »Koledar za goriške Slovence« s prispevki naših književnikov. Gradnikov prevod Oskar Wildejevega »Mladega kralja« z Bucikovo knjižno opremo, in Gregorčičev »Job«. Osnovati nameravajo redno letno izdajanje Koledarja in vsaj ene knjižice, ki naj bo nadomestilo Mohorjeve družbe. Zdelo se mi je potrebno, da povem vse to, ker je mnogim neznano, kot je tudi

mnogim neznan klic gluhim ušesom: Inteligenca, nazaj k svojemu delu, med svoje ljudstvo. Zdi se mi, da ta lepa slika preteklosti še daleč ni prekinjena in mogoče je, da se bo tu stvoril kulturni otok, ki bo celemu narodu v čast. Naš jug se tega veselo zaveda in nam kliče s pesnikom Lovrenčičem:

»Pili ste naše vino in bili veseli,
da bi ves svet objeli.

Še ga boste,
ko obrodimo nove grozde,
a takrat
porečete samo bratu brat.

Kri,
ki vam jo damo, bo pijača novih dni.«

V barakah.

Fr. Ločniškár.

1.

Pomlad v barakah.

Tam zunaj spet solnčece sveti,
nad zemljo plove pomlad;
v barake pomlad ne posveti,
obdaja jih zima in hlad.
Kje naše so trate zelene,
kje pesmi veselih je spev?
Le žalostno srce jih čuti
kot daljne sreče odmev.
Samujejo hišice naše
in čakajo nas zaman...
Barake, ve temne barake,
ve kopljete grob nam teman!

2.

Starčkova pesem.

Oj, ve gore nebotične,
ve zakrivate pogled
v kraje naše domovine,
ki ji lepših nima svet.
Rad bi raz vrhove vaše
enkrat še v daljave zrl:
Domovino bi pozdravil
in na vek oči zaprl...
Srečen bil bi kakor Mojzes,
ko pokazal mu Gospod
je obljubljeno deželo,
kamor šel njegov je rod.

3.

Črna ptica.

Črna ptica prileti,
vrh barake obsedi,
pesem tako žvrgoli:
»Kruha belega imam,
pa nikomur ga ne dam,
kdor z menoj ne gre v moj hram.« —
Dete gladno bilo je,
mamico prosilo je:
»Mamica pustite mi —
ali vi specite mi
kruha zopet belega,
zame preveselega...«
Črna žalost prileti
in na srcu obsedi
mamici prežalostni — — —
Črna ptica odleti.
Gladno dete v smrt zaspi,
kruhka več mu treba ni.

Nekaj o drami.

France Bevk.

Vrhunec vsega pesništva je dramatično pesništvo, ki je tudi silno staro. Znano je, da so mnogo igrali že stari Grki v svojih odprtih gledališčih; drame, ki so jih vprizarjali, so bile lepe in imajo še dandanes svojo umetniško vrednost. Filozof Aristotel je na podlagi že obstoječih dram spisal pravila, po katerih je zgrajena vsaka dobra drama. Glavna poteza teh pravil je bila ta, da se mora izvršiti drama na enem in istem kraju (torej eno samo pozorišče) in to v teku 48. ur. Tega se seveda niso dolgo držali in že veliki Shakespeare (Šekspir) je zavrzel enoto kraja in časa. Vendar je začel naš moderni čas zopet uveljavljati v dramatikij to zahtevo, zavrzel pa je druge stvari.

Iz tega je jasno razvidno, da pravila v dramatikij ne morejo biti nekaj stalnega, spreminjata jih čas in njegov okus po svoji volji. Eno glavno pravilo pa je in ostane: drama nam mora podajati kos verojetnega življenja.

Kaj pa je drama? Podajanje tega, kar se je zgodilo, v lepi, umetniški obliki. Da pa drama doseže to, kar je njena naloga, da plemenito vpliva na našo notranjost, mora biti zgrajena po nekih gotovih pravilih in če opusti eno sredstvo, ki ji je dano, mora vporabiti drugo nadomestilo za to.

Za pravo umevanje drame bi morala posebno režiser in igralec poznati v glavnem ta pravila in celo tehniko drame.

Sredstva, ki jih vporablja dramatični pisatelj pri zgradbi drame so: jezik, mimika obraza, mimika telesa, osebe in individualno kretanje posameznih igralcev. Nadaljna sredstva so: glasba, slikarstvo in plastika (oder, kulise, perspektiva odra). To vse ve dober dramatik vporabiti zelo spretno. Jezik rabi dramatični pisatelj v obliki dvogovora (dijaloža) in v novejših igrah le redko v obliki samogovora (monologa).

Igre delimo:

Zaloigra (tragedija) je ona igra, v kateri pade ena ali več oseb duševno ali telesno v boj za svojo stvar.

Igrokaz je igra, v kateri se usoda glavnega junaka po resnem in nevarnem boju obrne na dobro.

Veseloigra se odlikuje po svojih veselih straneh, v katerih prikazuje človeka v kakem boju za resno stvar.

Komedija je satirična (zabavljiva) igra, v kateri se biča sodobno družabno stanje in napake ljudi s te ali one strani.

Burka ali burleska je ona igra, v kateri se s skrajno smešnostjo predstavljajo razne napake ljudi ali družbe ali pa se predstavlja smešno položaj kakega človeka v ti ali oni zadevi.

Dandanes imenujejo tragedijo navadno dramo, kar je pomenilo poprej igro sploh. Tudi so še druga imena. Groteska nam značuje nekaj pretiranega (že karikiranega). Igre so označene tudi po vsebini: pravljичni igrokaz, sanjska drama, družinska drama, socialna drama itd.

Vsaka igra pa je razdeljena v dejanja, dejanja pa se ločijo v prizore.

Dejanja so določeni deli igre, ki so po obsežnosti neomejeni in vsebujejo večji del odigranega do neke gotove točke.

Prizori so deli enega dejanja, v katerem je dejanje igre za mal korak napredovalo ali nazadovalo. Navadno se ločijo prizori po osebah, ki nastopajo ali odhajajo.

Število dejanj je navadno 3—5. Grške drame in Shakespeare so se skoraj dosledno držali števila pet. Novejše drame (Ibsen) pa števila tri. Tudi drame s štiri-mi dejanji so precej priljubljene. Enodejank je zelo mnogo. Indijci so pisali igre z 12. in več dejanji.

Število prizorov v igri pa ni omejeno, napravi se jih lahko poljubno število. Nekateri dramatikij so tudi popolnoma opustili označevanje posameznih prizorov.

Zelo važno je, da je snov, ki jo je pisatelj obdelal dramatična. Snov je v kratkih potezah orisana vsebina kake drame. Dramatičen pa je boj, ki nastane med osebami ali idejami v drami, dramatična so dalje čustva, ki nastanejo pod vplivom dejanja druge osebe.

Vzemimo snov »Divjega lovca«, ki je skoraj vsakomur znan. Če bi bil pisatelj opisal ljubečega mladeniča, ki hrepeni po svoji Najdi in nam bi razgrnil vsa njegova globoka čustva, tedaj bi bila to snov za lirično pesem ali romanco. — Če nam bi pisatelj opisal razmere, v katerih oba ljubeča živita, nemožnost njunega združenja, njuna čustva, misli in dogodke, tedaj je to roman, a ne drama. Če pa pisatelj pové, kako dospé ljubezen obeh do trpljenja in nujnega spoznanja, da se morata združiti ter tudi sama prideta do tega zaključka, ki ga hočeta izvršiti vkljub vsemu nasprotovanju javnosti, pri tem pa vporabljata vse pripomočke in vsa sredstva, da dosežeta svoj cilj, to je snov za dramo. Drama zahteva odločnih značajev in ne mevž.

Drama mora biti v drugi vrsti zanimiva; umotvor mora odgovarjati našemu duševnemu življenju, našim mislim in našemu čustvovanju. Dejanje drame mora biti živo in skozi in skozi napeto, občinstvo mora vleči za seboj in jih interesirati do konca. Drama mora rasti, najinteresantnejše mora stati na koncu. Dejanje drame mora biti verjetno; vse kar se zgodi, mora logično slediti iz prešnjega. Vse se mora razvijati pred nami, iznenađenj drama ne trpi. Slučaji, nadnaravne moči in drugi taki pripomočki so v igri nedovoljeni. Dalje mora biti igra bogata nasprotij, svetle slike se vrstijo s temnimi, mučni prizori z blažilnimi. Ena glavnih zahtev pa je enotnost dejanja. — Vse kar se v drami govori in dela, se govori in dela samo za to, da razvijemo jedro dejanja in ga privedemo do onega konca, ki sledi neizpodbitno. Vsaka beseda, vsak prizor, ki ne pripomore k temu, je brezpotraben. Značaji morajo biti dosledno izpeljani; pogumen v prvem dejanju, mevža v zadnjem ali že celo v istem dejanju, ni dobro orisan značaj. Konec drame ne sme iznenaditi občinstva, ki mora že v naprej slutiti, kaj se bo zgodilo.

stvo mora vleči za seboj in jih interesirati do konca. Drama mora rasti, najinteresantnejše mora stati na koncu. Dejanje drame mora biti verjetno; vse kar se zgodi, mora logično slediti iz prešnjega. Vse se mora razvijati pred nami, iznenađenj drama ne trpi. Slučaji, nadnaravne moči in drugi taki pripomočki so v igri nedovoljeni. Dalje mora biti igra bogata nasprotij, svetle slike se vrstijo s temnimi, mučni prizori z blažilnimi. Ena glavnih zahtev pa je enotnost dejanja. — Vse kar se v drami govori in dela, se govori in dela samo za to, da razvijemo jedro dejanja in ga privedemo do onega konca, ki sledi neizpodbitno. Vsaka beseda, vsak prizor, ki ne pripomore k temu, je brezpotraben. Značaji morajo biti dosledno izpeljani; pogumen v prvem dejanju, mevža v zadnjem ali že celo v istem dejanju, ni dobro orisan značaj. Konec drame ne sme iznenaditi občinstva, ki mora že v naprej slutiti, kaj se bo zgodilo.

Čuj Sijon Rešenika!

Oj blagor vam ubogim v duhu,
za svet, bogastvo ni vam mar;
zato nekoč prejeli boste
kraljestvo božje v večni dar.

Oj blagor krotkim, blagosrčnim,
vam duša v srdu ne planiti;
zato posedli boste zemljo,
že tu živeli srečne dni.

Oj blagor v reví žalujočim,
pač vas solzé v srcé pekó;
presladko pa vas potolaži
na veke radostno nebo.

Oj blagor vam, ko glad in žeja
po sveti pravdi vas mori;
v veselem upanju živite,
da boste vsi nasičeni.

Oj blagor, ki vam v prsih bije
usmiljeno, mehko srcé,
potem i Bog se vas usmili
in vaše odpusti dolgé.

Oj blagor vam, že zdaj presrečni,
nedolžni, čistega srcá,
v sijaju rajskem zagotovo
vsi boste gledali Boga.

Oj blagor mirnim, ki v ljubezni
živite bratsko združeno,
Otrok nebeškega Očeta
ime vam bo zaslužno.

Oj blagor vam pravici zvestim,
preganja pač vas podli svet;
pa vaše božje je kraljestvo,
a on za večno bo proklet.

Filip Merješič.

Kajžar Lars.

Svedska vaška povest. Napisal Avgust Bondeson.

In tako je prišlo res do sodnijske obravnave. Hotel me je ugonobiti, ker sem mu grozil s sekuro: trda to ni šlo, ker ni bilo prič. Tudi je mislil, da me bo tako pritisnil, da me bo mogel spoditi iz hiše. Zato pa, ker sem usekal v njegovem gozdu drevo, sem moral plačati petindvajset tolarjev.

Od kod naj vzamem revež toliko denarja, tega res nisem vedel. Birič pa si je znal pomagati, prišel je k nam in zaručil kravo, najpotrebnejše, kar smo imeli. Stisnil sem zobe in molčal. Ana Stina je pa glasno jokala. Odkod naj vzamemo sedaj kapljico mleka za otroke in kaj naj si vzameva sama k suhemu kruhu? Sedaj smo bili izgubljeni! Mlada krava do božiča ne bo dala mleka in do tja je bilo še precej dolgih mesecev. Da bi se vsaj s to zadovoljil! — Mislila sva, da dobiva še kaj od krave nazaj, kajti med brati je bila vredna svojih štirideset tolarjev. Toda kar dobi birič enkrat v kremplje, se ne vrne nikdar več.

Par dni sem hodil potem kot ujetnik in iz same bolesti nisem vedel kaj naj počnem. Oblekel sem nato svojo nedeljsko obleko in se odpravil na pot k svojemu staremu gospodarju. Torej je imel vendar prav, ko mi je prerokoval bedo in revščino. Toda to ni pomagalo sedaj nič, moral sem dol in govoriti z njim. Pomoči nisem nameraval prositi, zato sem bil pretmoglav; dober svet sem pa imel pravico prositi moža, ki sem mu služil zvesto celih petnajst let. Povedal sem mu zdaj, kako se je obnašal Bjern že od začetka proti meni in nisem mu tudi prikrival, kakšen sem bil jaz proti njemu.

Anders mi ni predbacival ničesar, ampak dal mi je prav in rekel, da je Bjern lopov in krvoses. In dobil sem svet in pomoč — celih petdeset tolarjev mi je posodil, da bi si mogel kupiti drugo kravo. In vsako leto naj bi mu plačal po deset tolarjev nazaj. Obresti pa ni hotel.

Sedaj sem bil zopet na-nogah. Moči so se mi kmalu vrnile, tako da sem bil v

stanu obdelavati svojo zemljo in delati tlako. Edino kar me je bolelo, je bilo, da sem se moral mučiti in trpeti za svojega največjega sovražnika, kajti to je bil Bjern. Nisem ga mogel videti pred očmi, da me ne bi stresnilo po vsem telesu in mi ne začela stiskati pest sredi božjega daru. — Lahko bi se ga bila sicer iznebila in prišla na kako drugo posestvo, toda vedela sva, kako težko je dobiti kaj drugega; in poleg tega bi bilo hudo vse pustiti, ko sva slednjič vse tako uredila.

Drugo leto potem je hotel Bjern začeti sekati gozd. Sicer je pazil na gozd kot na svojo zenico in nikdar mu niso bila delba dovolj draga plačana, kadar so prišli Sundalci, da si nakupijo lesa. Toda nameraval je izbiti kolikor mogoče veliko denarja iz cele stvari. Pridobil bi s tem več zemljišča za njive, prodati bi hotel večino lesa in vse veje in vrhove za težke denarce in poleg tega je hotel, da bi ostalo še zanj nekaj lesa, da bi si zidal nov hlev. Stvar je bila torej pretkano preračunjena.

Tedaj se je bilo treba mučiti bolj kot kdaj prej. Bjern je bil ves kot neumen — vse naše delo mu je bilo premalo. Kakor tudi smo prišli zgodaj, je bil vendar že vedno pred nami v gozdu in nas sprejel z zbadanjem in kletvinami, da nismo prišli preje, in z delom nismo nehali preje, dokler se ni tako stemnilo, da se ni videlo, kam je padla sekira.

Pozimi smo torej sekali les, na pomlad smo pa začeli kopati in sekati korenine.

Par dni pred kresom bi morali začeti žgati oglje. Dolgo poprej je že žgalo solnce in pihal dober veter tako da je bila šota in dračje in strnišče suha kot poper. Zažgali smo in Bjern je ležal prvo noč sam zunaj v gozdu in pazil na ogenj, tako tudi drugo. Tretjo noč pa — bila je ravno kresna noč — je ostal doma in naročil meni in Janezu s Kazena, da paziva na ogenj.

Ležala sva torej na gozdnem robu in gledala plamene in vdihavala šotin dim. In

vzela sva iz žepa svoje pipe in jih zapalila, kajti nekaj dobrega sva si pa vendar hotela privoščiti, če sva že morala ležati tu. Bjern nama ni dal niti kapljice žganja, da bi lažje čula.

Ko sva tako ležala, sem rekel — za vsako besedo vem še, ki sva jo izpregovorila, kakor da bi bilo včeraj: »Slišiš, Janez,« sem rekel, »midva imava pač samega vrāga za gospodarja.«

Janez je pokimal.

»Da,« sem dejal, »kozarec vina bi nama pa že lahko dal, če bi hotel biti tak kot so drugi ljudje, če že morava ležati v gozdu in paziti — in celo v sami kresni noči.«

»Haha,« je rekel Janez, »to mi ne bi prišlo samemu na misel, če ne bi bil rekel ti. Haha! Bjern da bi dal žganja! Hahaha! kaj ti vse ne pade v glavo! Bojim se, da se mi ne izvini čeljust od smeha!«

»Ti se lahko smeješ, ti,« sem rekel, »jaz bi pa najraje klel!«

»Veš kaj, Lars, mislim, da si na vse to že lahko privoščiva malo žganja,« je rekel Janez in se še bolj smejal, potegnil k sebi svojo vrečico in privlekel iz nje majhno steklenico žganja in dobro potico za prigrizek.

»To pa to,« sem dejal. »Seveda, ti si kaj takega lahko privoščiš, ko nimaš otrok, ki vedno odpirajo usta po vsem, kar si človek more privoščiti.«

»Da, to je morda res — toda kolikokrat sem si vkljub temu želel enega fanta; tako ima človek vendar koga, za kogar trpi in dela,« je odgovoril Janez, ki je medtem odmašil steklenico in si nalil žganja.

»Za kogar človek trpi in dela, da, to je res,« sem rekel jaz. »Haha, mučiti se moraš, seveda, da dobé kmetje za teboj novega sužnja. In za vse to te še zmerjajo. In kako zabavljajo čez človeka, da si še upa spravljati otroke na svet! Toda odkod naj bi dobivali potem oni svoje sužnje, če bi jim jih ne preskrbljevali in redili mi?«

»Na, vzemi in daj raje mir sedaj!« je rekel Janez in mi ponudil kozarec žganja. — »Ne smeš biti tako strupen,« je rekel. — »Bog že ve, kaj je dobro za nas. Če ti da otroke, ti bo tudi dal, da jih boš mogel zrediti in vzgojiti.«

»Seveda, če se mučim kot črna živina,« sem rekel. »Bog ne da ničesar zastonj.«

»Kaj ti ne da zdravja in moči, da se moreš mučiti?«

»Da, to že, kako bi se pa mogel drugače mučiti — sicer bi imela občina mene in otroke na vratu.«

»Prosi samo ljubega Boga, da te obvaruje nezadovoljstva, to je najhujši greh, kar jih je in dela same slabe misli,« je rekel Janez.

»No, ne bo mi niti bolje niti slabše, če sem sedaj zadovoljen ali ne — da pa lahko mislim kar hočem, to je pač najmanjša pravica, ki jo lahko zahtevam,« sem odgovoril in mu dal kozarec nazaj.

Janez ni rekel ničesar na to, ampak šel in popravil nekaj kopic, ki niso hotele prav goreti. Potem je prišel in legel poleg mene z glavo pod roko. In čez nekaj časa sem slišal, da je smrčal. Bil je truden, kakor jaz — in zanesel se je name.

Jaz sem pa ležal in se prepiral s svojimi mislimi. Vse, kar je bilo temnega in grdega, kar sem prestal v vseh teh šestih letih od Bjerna, mi je prišlo v glavo. Kako me je odiral, gonil do zadnjega, ko sem ležal bolan in napol mrtev — radi njega; saj sem zbolel pri njem. In kaj me ni spravil pred sodišče in pahnil v nesrečo? Če bi me mogel segnati iz hiše in zemlje, bi bil to storil. Kaj ni bilo radi njega, da je odgnal birič našo edino molzno kravo in vzel mojim otročičem zadnjo kapljico mleka iz ust? — Zmerom hujše mi je postajalo pri srcu. Čisto sem pozabil, da tudi sam nisem bil čisto brez krivde. — Fėj! In tak pes naj še živi? sem si mislil. Saj on nima več srca v sebi kot ta ogenj, ki požge vse, kar more doseči.

Tedaj sem opazil, kako je plamtel tam na gozdnem robu ogenj iz neke kopice. Nato je siknil iz nje plamen in se vrgel na grmičje. Zacvrčalo je in grmičje je začelo goreti. Hotel sem takoj skočiti pokoncu in pogasiti, toda nisem mogel. Tako strašna misel me je zopet navdala. »Rdeči petelin še živi,« sem dejal. »Rdeči petelin, vun, sedaj nisi moj!« sem rekel in komaj sem se zdržal smeha. »Haha, sedaj sem močnejši kot sam Bjern, sedaj sem jaz gospodar čez cel gozd.« V grmičju je prasketalo, začelo je cvrčati in pokati med borovci — plamen je švigal dalje in dalje. Bil sem kot brez uma, skrnil sem glavo med rokama. Bilo mi je, kot da bi smel naenkrat vreči iz sebe vso tisto težo in uamazanost, ki sem jo nosil leta in leta. Pusti, pusti! sem mislil. »Kaj mi je treba čuti a tudi Janez ne čuje —! Sedaj izginjajo debela in tra-

RAFAEL SANTI: SIKSTINSKA MADONA.

movi, haha! Kaj nočeš petindvajset tolarjev za vsakega, Bjeru? Vzemi si jih, očka! — V glavi se mi je vrtelo. Končno že nisem vedel, če čujem ali sanjam.

Tedaj je začelo strašno pokati. Pogledal sem kvišku. Moj Bog, kaj sem storil! Ogenj je bil v gozdu, goreli so vrhovi dreves. Kot nor sem planil pokoncu in zdiral tja. Ogenj se je širil proti strani, kjer je stala moja hiša. Tekel sem čez goreče grmovje, zagrabil veliko vejo in tolkel divje po ognju okrog mene in tekel vedno dalje in dalje noter med goreče drevje. Ožgal sem si roke in noge, obleka je začela tleti in dim me je skoro zadušil. Toda zmerom sem še tolkel okrog sebe. Slednjič se mi je zdelo, da vidim, kako gre proti meni velik plamen, visek kot hiša, da me je potegnil seboj v zrak — bilo je tako svetlo in vroče — in moral sem z njim, visoko, visoko, visoko. Potem ne vem ničesar več.

Ko sem mnogo pozneje prišel k sebi, sem ležal v benesborškem lazaretu. Skušal sem se premakniti, toda bolelo me je tako po vsem telesu, da sem moral ležati čisto mirno. In videl nisem ničesar, peklo me je v očeh, kot da sem imel ogenj v njih. Tedaj sem se spomnil, kaj se je zgodilo. Ah, kako me je bolelo to, mislil sem, da se mora moje telo zdrobiti, tako me je tiščalo. Želel sem si, da bi bil mrtev.

In tako je pretekel čas in končno sem toliko okreval, da so me mogli priti iskat v lazaret. Bil sem slep. To je bila moja prva kazen; toda ni bila najhujša.

V bolnišnici mi niso hoteli povedati, kaj se je vse zgodilo, odkar sem se bil gori v ognju onesvestil. Toda povedala mi je Ana Stina, ko me je prišla iskat.

Zgrozim se zmerom, kadar se spomnim, kaj mi je pripovedovala. Janez s Kazena se je bil zbudil, skočil za meno in me potegnil iz ognja. Potem so prišli ljudje od vseh strani gasit. Toda ni se dalo. Gozd je bil suh kot smodnik. In zgodilo se je kakor zmerom pri gozdnih požarih; naj bo zrak še tako miren, ko se ogenj začne, ne trpi dolgo, da se dvigne veter. In plameni so švigali od drevesa do drevesa, daleč in zmerom dalje v izsušeni gozd. Tu in tam so skušali ogenj zajeziti — toda planil je zmerom čez — ni se dal ustaviti, moja hiša in pet drugih je zgorelo in komaj da so mogli ljudje rešiti sebe in živino. Morali so gnati živino k jezerom in panje in druge drobnarije, ki so jo imeli po hišah, so morali vzeti seboj na čolne in odpeljati na jezero in tam so morali sedeti z otroci in vsem, dokler ni prenehal ogenj. In volkovi in lisice, ki jih je ob takem času toliko tu v hribih, so bežale in se zatekle naravnost v hiše in med ljudi. In ptiči so letali okrog svojih gnezd in kričali, toda dim in ogenj sta jih prepodila. Da, na milje dolgi in široki gozd je pogorel z vsem, kar je bilo v njem in kar ni moglo leteti. Petero revnih družin je bilo brez strehe in jaz sam sem postal iz delavnega poštenega moža bedno človeče, ki mora skrbeti občina zanj in njegove otroke — sedaj ne morem več delati zanje. Ah, kako rad bi delal, delal do krvi, samo da bi bilo vse, kakor poprej! — Moja najhujša kazen pa je, da imam na vesti življenje enega človeka, če je bil tudi moj največji sovražnik, me vendar peče strašansko. Ko je gozd pogorel, je Bjern šel in se obesil.

Soseda.

Med groblji dvemi srečala sta se soseda,
ko iz begunstva želja ju je pripeljala.

— Od moje groblje kup je. — Moje zid še gleda
en sam v nebó. — Na lcu solza je zalesketala.

Med groblji dvemi sta se še objela.

Je prvi s težkim srcem žel po svetu, drugi
na grobljo sklonjen s trdno voljo oprljal se dela.
Zdaj dom ima! — A prvi roma v žalosti in tugi.

Med groblji dvemi gresta v duhu v dni prihodnje
in trud iz roda v rod naštevata na dlani:

— Na groblji grób bo! — Ne! Po dnevih blodnje
na groblji zibel steče za naš rod teptanj! —

Domen.

Božični običaj.

OSEBE:

Marijana:	stara mati
Jože:	oče
Katra:	mati
Angela:	} otroci
Tonček:	
Frančiška:	
Viktor:	
Gabrijela:	sanja v zibelki
Janez:	hlapec

I. PRIZOR.

Marijana, Jože, Frančiška, Viktor in Gabrijela.

Kmetska hiša in v njej velika krušna peč, v nasprotnem kotu kmetska miza s stoli in klopjo. Vidi se dvoje oken in vrata. V kotu ob oknu so napravljene jaslice.

Marijana: (sedi v zapečku in ziblje Gabrijelo) Nocoj boste menda vsi skupaj z menoj obhajali polnočnico doma; zakaj če ne preneha snežiti, ne bo mogel nihče iz hiše, biti ga mora že skoraj do oken.

Jože: (kadi veliko pipo in hodi zamišljen sem in tja po sobi, stopi na te besede k oknu) Res veliko ga je, mati, toda nas mlade to še ne ustavi. Brez polnočnice bi se mi zdelo, da ni niti Sveti Večer.

Marijana: Tudi mene ni ustavilo, ko sem bila mlada, a minulo je vse to, in sedaj me že skoro zebe na gorki peči.

Frančiška: (striže in lepi na mizo pastirčke). Poglejte, oče kako je lep! Smem li postaviti še tega k jaslicam?

Jože: Smeš, ljuba moja Frančiška; tu ga deni!

Viktor: (ki je tudi za mizo nekaj strigel in lepil) še mojo ovčko, ki je tako lepo bela.

Marijana: Čuj Jože, sin moj, noč bo skoro in treba, da se pripravite na kropljenje!

Jože: Nocoj še prej, ker je vse zaprto z oblaki in sneži. Res le hitro, Frančiška; pripravite vse potrebno v ta namen.

Frančiška: Takoj bo, oče! (in hiti v kuhinjo).

II. PRIZOR.

Prejšni, Angela, Tonček, Janez.

Frančiška: (prinese kozarec z blagoslovljeno vodo in oljki-no vejico) kropilo je že tu!

Angela: Tu je pa svetilka in svečica! Pritrdite je, oče! V tem papirju je pa zdrobljena oljka, lavorjevo listje in mučice za kadilo no žerjavico, za katero sem tudi že pripravila posodo.

Jožef: Angela, ne bi mislil, da si ti tako skrbna. — No tu pa še kletni ključ.

Tonček: (pride iz hleva otepa v veži sneg) Mojim zajčkom sem dal že jesti in sicer danes toliko, da bom jutri dopoldan tega dela prost.

Jožef: ker bo jutri ravno tako velik praznik je prav, kar si storil, Tonček, drugače se pa mora živini ob času pokladati.

Janez: (vstopi in sede na klop ob peči; prej pa tudi on otepa z metlo sneg iz škornjev) V hlevu je zanocoj končano delo, vse sem prekidal, nastlal, nakrmil, napolnil in tudi vodo nanesel v korito, da mi ne bo treba jutri.

Marijana: Vidiš Jože, pravila sem in nagovarjala, da vzemi ubogo siroto Janeza k sebi in glej, kako lepo in skrbno ti dela ter ti je hvaležen.

(Čuje se zvonjenje »Zdrava Marija«.)

III. PRIZOR.

Prejšni — Katra.

(Angela skoči v kuhinjo, oče prižge urno svetilko in vsi navzoči, razven stare matere in otroka v zibelki, se pripravljajo na odhod. Angela in mati (Katra) vstopita.)

Jože: V imenu Očeta in Sina in sv. Duha — Amen! Angelj Gospodov je označil Mariji in spočela je od sv. Duha. Češčena Marija itd.

IV. PRIZOR.

Marijana, Katra in Gabriela.

(Za kulisami se čuje med prizorom zapiranje vrat, rožlanje kletnega ključa in parkrat odlomek molitve.)

Marijana: Katra, družina bo kmalu obhrodila, požuri se in pripravi jim poprtnik!

Katra: Takoj grem, mati! Prav vesela sem, tako se mi je lepo spekel. (Odi de v kuhinjo ter se vrne s be-

Vsi: Sveta Marija itd.

Jože: Glej dekla sem Gospodova, zgodi se mi po Tvoji besedi, Češčena Marija itd.

Vsi: Sveta Marija itd.

Jožef: In beseda je meso postala in med nami prebivala, Češčena Marija itd.

Vsi: Sveta Marija itd.

(Obhod se vrši v sledečem redu: Viktor s svetilko, Frančiška s ključem, Tonček z žerjavico, Angela s kadihom, oče s kropilom in zadaj zapira hlapec Janez.)

lim prtom in hlepцем kruha ter nožem.)

Marijana: (med tem ko je sama v sobi) O Bog, kolikrat sva ga delila z mojim ranjnim možem in že dokaj let ga deli moj sin. Lep si res božičen mir, a mojim starim kostem ne zadostuješ več in najrajši bi šla počivat, počivat za vedno!

Katra: (Pregrinja mizo in pripravi na njej poprtnik in nož.) Kaj pa Gabrijelica? (pogleda v zibelj) Glejte no, zatega otroka, kako sladko spi. Naj jo li zbudim?

Marijana: Bodi zadovoljna, Katra, saj vem, da ti ni ravno ljubo, če je zbuje no in joče; ter pusti jo spati. — A še nekaj, Katra? Greš li tudi ti k polnočnici?

Katra: Ootovo! Saj moram že zaradi Angele in Tončeta, ki me že ves dan tako lepo prosita naj jih vzamem s seboj. Mislím, da bodo moški zasilo pregazili pot.

Marijana: Draga Katra! Glej, slaba sem, slaba in stara sem že, prosi Jezuščka nocoj zame, da naj me skoraj vzame k sebi, kjer bo res pravo veselje, mir in nič nadlog. (Katra ne odgovori in sama vzdihne žalostno.)

V. PRIZOR.

Navzoči prav vsi.

(Družina vstopi, kropi in blagoslavlja tudi po hiši, posebno pa jaslice in Tonček razsvetli s svetilko hišico pri jaslicah in prične peti.)

Kaj se Vam zdi,
parstirčki vi,
al ste kaj slišali itd.

(stari napev) (Ko odpojo prižge Angela luč nad mizo in reče:)

Angela: Viktor, sedaj pa le vpihni svetilko, je ne rabim več!

(Vsi povrsti stopajo sedaj pred očeta, mater, staro mater ter jim voščijo vesele praznike in konečno še med seboj. Mlajši vedno starejšim.)

Voščilo: Vesele praznike Vam (Ti) voščim! Odgovori: Hvala! Enako jaz Tebi!

(Slednjič si podasta roké in izmenjata voščili tudi oče in mati in voščita stari materi.)

Voščilo: Mir med nama in blagoslov Božji.

Odgovor: In obilo zdravja vsem. Jezušček nam daj!

Odgovor stare matere: Hvala Vama ljuba otroka moja, da sta srečna!

(Ta čas posedajo otroci za mizo; prisedejo še hlapec, oče

mati in stara mati. Oče reže stoje in kaj slovesno »poprtnik« ter ga deli družini po starosti, da ženi najprvo. Nato nekaj časa vsi molče jedo.)

Tonček: Kako lepo je na sv. večer in res uganka mi je, od kod zajema svojo toliko krasoto.

Jožef: Ljubi moji! Res je kar pravi Tonček. Lep je sv. večer, a ko bodo ljudje opustili svoje verske in narodne običaje, jaslice in pa kajenje ter blagoslovljenje hiše, bo pa tudi izgubil skoro vse.

Tonček: Oče, mi mlajši smo Vam poroki, da se to nikdar ne zgodi! Čuvali bomo svoje običaje, kakor smo se zakleli čuvati in braniti naš mili slovenski jezik.

KONEC.

Zavesa pade.

(Marijana, Katra, Jožef in Janez so oblečeni vsi v narodno nošo, ženski z avbami in otroci, kakor so pač naši kmetjski otroci. Na steni obzapečku stara kmetjska ura, ki kaže čas mraka.)

Otrokom — šolarjem.

Že v zadnji številki ste prosili otroci, da bi Vam dali tudi kaj takega, kar bi bilo za Vašo dušo in Vaše srce in zato Vam podajam igrico »Božični običaj«, ki Vam je po večini znan in katerega opravila so že davno v naprej veselíte. Ako pa boste posnemali odrasle, se družili — organizirali, potem si boste ustanovili lahko tudi svoj igralski — dramski krožek in igrico tudi igrali. Kjer pa ne čutite dovolj moči, da bi igro uprizorili, tam poskusite vsaj običaj ponovno oživeti če ste že nanj pozabili. Enak je običaj tudi na Silvestrov večer, le da ni »poprtnika«, in da piše oče na hišne duri novo letnico — in na večer k sv. Trem Kraljem, ko se napišejo med številke letnice tudi njih imena s začetnicami: G. M. B., kar izgleda potem tako:

(1 G. 9 M 2 B 1.)

Cavenski.

Društvena organizacija.

Našim društvom'

Mirovna pogajanja o jadranskem vprašanju so zaključena. Pol milijona Jugoslovenov je priklopljenih Italiji. Slovencem in Hrvatom iz Goriškega, Tržaškega, iz Istre in iz vipavskega ter postojnskega okoliša je usojeno, da morajo bivati ločeni od svojih soplemenjakov. — Nujna potreba je, da se **vsi tesno združimo**. Pustimo vse jadikovanje in iskanje krivde. Pojdimo nemudoma na pozitivno delo. Pred vsem kličemo našim društvom, naj se zavedajo položaja, naj prično z delovanjem. Društva, ki so se doslej osredotočila v zvezah v Ljubljani, naj poiščejo nemudoma stik in učlanjenje v že obstoječih »Zvezah«. Naša kulturna društva naj bi se združila v »Slov. kršč. soc. Zvezi« v Gorici, gospodarska društva in zadruga v »Goriški Zvezi« gospodarskih društev.

Zborovanje izobraz. društev v Mariboru je sprejelo resolucijo, naj se organizirajo **vsi mladeniči in moške** potom izobraževalnih, telovadnih in pevskih društev.

To resolucijo moramo krepko in odločno izvesti. V organizaciji je moč. — V društvih gojimo ljubezen do svete stvari, ljubezen in zvestobo do materinskega jezika. Z domačim petjem in predavanji dvignimo v ljudstvu narodno zavest in narodni ponos. — Širimo povsod slovenske časopise in knjige. Mnogo zdravega berila je na razpolago v našem »Katol. Tiskovnem Društvu« v Gorici. Sezite pridno po njem!

Čas je nastopil, da verno razmišljamo o nacionalizaciji vseh panog našega življenja in zlasti trgovine. Znano je, kako pogubonosno vpliva trgovska in gmočna odvisnost na mišljenje ljudstva. Ima-

mo dovolj domačih činiteljev. Treba je tudi te organizacije.

Nastala bo kmalu potreba, pojasnjevati ljudstvu nove postave, ki stopijo v veljavo. Tu je zopet hvaležno delo za naša društva. Ne smemo pozabiti, da pridobi z aneksijo komunistična stranka v Jul. Benečiji veliko zaslombo. Treba je torej poudarjati, da tudi naše gospodarske organizacije ne ostanejo brez močnih zaslob. Kar bodo zamogle nuditi svojim članom komunistične organizacije, to in še več bodo zamogle podati naše gospodarske organizacije. A pokazati je treba ljudstvu da komunistično stremljenje zapostavlja in ubiva verske, pa tudi narodne dobrine. Če je bilo že prej delovanje komunistov nevarno za narodno stvar, je postalo sedaj še bolj nevarno. Potreba časa narekuje, da se s podvojeno silo postavimo v bran proti komunizmu in njegovemu razširjanju. Svoboščin glede združevanja in obdržavanja shodov poslužujmo se tudi mi. Ljudstvo išče prilike, da zamore v javnosti obrazložiti svoje potrebe. Dajmo mu priliko za to na shodih »Kmečkih Zvez«, na zborovanju naših društev in zadrug. Tako spoznamo vedno bolj težnje svojega ljudstva. S požrtvovalnim in neumornim delom pokažimo, da nam bije res srce za obstoj in razvoj našega ljudstva!

Proč z vsako malodušnostjo! Naša rešitev je odvisna od našega dela. Zato pogum! Vedno in povsod pa poudarjajmo, da hočemo tudi kot italijanski podaniki ostati zvesti in zavedni Slovenci! To stališče bomo morali zastopati večkrat morda celo napram oblastem. Ločiti moramo dosledno med državnostjo in narodnostjo. Torej tudi kot **italijanski državni podaniki** — **bodimo verni in navdušeni Slovenci!**

Domači odmevi.

Mirovno pogodbo med Italijo in Jugoslavijo so obojestranski pooblaščenca podpisali dne 12. novembra t. l. v Sv. Margheriti Ligurski (Rapalu). Ta pogodba je povsem zadovoljila Italijo, a vzbudila je veliko potrtost med Jugoslovani v doslej zasedenem ozemlju. Italiji se je priznalo vse zasedeno ozemlje (izvzemši logaško kotlino) prav do Sneznika. Reka postane samostojna država ter dobi neposreden stik z Italijo v liburniskem zalivu. Mesto Zadar in njegovo ozemlje (t. j. davčna občina Cerio, Buragrasso, in del davčne občine L'iceto) pride pod italijansko vrhovno oblast. Priznava se Italiji last otokov: Cresa, Lošinja, Lastovega in Pelagruža. Posebne pravice in varstvo se zagotavljajo Italijanom v Dalmaciji, ki pridejo pod oblast Jugoslavije, o zaščiti Jugoslovenov, ki pripadejo Italiji, ni v pogodbi nikakoršnega zagotovila. — Ob podpisu pogodbe so pooblaščenca slavili sporazum in prijateljstvo, ki ima nastati med obema državama. Rapalska pogodba je vzbudila zlasti po Sloveniji in Hrvaškem silno ogorčenje. Vrhili so se protestni shodi v Ljubljani, v Zagrebu in v Beogradu. Na protestnem shodu v Ljubljani dne 14. t. m. so vse politične stranke izjavile »da slovenski narod ne priznava nasilja, vsled katerega se njegov najzavednejši del proti njegovi volji izroča iz enega suženjstva v drugo še hujše, in se obseja na gospodarsko, kulturno in politično smrt, ter da nikoli ne prizna, doklerkoli se ne popravi krivica, ki mu je storjena s to pogodbo, ki je najbrutalnejše kršenje pravice do samoodločbe narodov in ki se kruto protivi ob času svetovne vojne od zaveznikov svečano podanim izjavam, da se borijo za svobodo malih narodov.«

Bombni atentat na Slovence v Gorici. Dočim pisarijo skoro vsi laški listi o prijateljstvu, sklenjenim med Italijo in Jugoslavijo, so goriške Slovence, zbrane pri koncertu »Pevskega in glasbenega društva, pozdravili dne 17. t. m. fašisti s bombami. Ne privoščijo nam niti prav nedolžne kulturne prireditve. Bomba je bila vržena v zaprta vrata, ki vodijo v ulico Ginnastico. Drobcji so ranili k sreči le nekaj ljudi. A panika, ki je nastala po nabitosti dvoran, bi lahko povzročila strašne posledice. — Vsi pametni Goričani — ne le slovenski, temveč tudi laški — se zgražajo nad takimi zločinskimi metodami. A fašisti dosežejo ravno nasprotno od tega, kar želijo. Strahovlada — katero nekaznivo razširjajo — ne jemlje ljud-

stvu narodne zavesti in poguma, temveč le podžiga.

BOMBNI ATENTAT NA »NARODNO TISKARNO« V GORICI.

V noč od nedelje na ponedeljek so do sedaj neznanil zilkovci vrgli zažigalno bombo v »Narodno Tiskarno v Gorici. Pok bomba je stresel cel »S. Gregorčičev Dom«, kjer se nahaja tiskarna. Nastal je v spodnjih prostorih požar, ki je pretli uničiti tiskarno in mogočno zgradbo. Hišnim stanovančcem, ki so bili koj pri roki, se je posrečilo, da so ogenj pogasili. O zločincih ni ne duha ne sluha. Tekom enega tedna je to že drugi bombni atentat proti Slovincem v Gorici.

Odkritje spomenka na rojstni hiši p. Stanislava Škrabca. Dne 12. septembra se je zbralo v Ribnici okoli 10 ure dopoldne mnogo ljudi vseh vrst, nekateri v posebni obleki raznih društev, večina v domači praznični noši. S kolodvora je korakala godba z dolgo vrsto gostov iz bližnjih krajev; nekaj jih je bilo tudi iz Ljubljane. Vsi so se zbrali na trgu pred cerkvijo in so se takoj začeli pomikati po štirje in štirje v dolgi procesiji proti bližnji vasi Hervači; naprej so šli otroci, za njimi razna društva s zastavami, duhovniki in svetni gospodje in velik množica moških in ženskih. Opazili smo mej drugimi g. ravnatelja dež. muzeja in vseučiliškega profesorja dr. J. Mantuanija, gg. profesorja iz škofovih zavodov dr. Breznika in dr. Trdana, frančiškanskega p. provincijala Avgušтина, ravnatelja frančiškanske gimnazije dr. p. Gracijana, tri patre iz Noveštife, urednika Cvetja, g. nadučitelja Jakliča iz Dobrepolj, dva moška zastopnika in dve zastopnici tretjerednikov iz Ljubljane, Marijini družbi iz Dobrepolj in od Sv. Gregorija se zastavama. Drugi so bili menda domačini ali iz bližnje okolice in nekateri tudi iz Kočevja. Ob koncu rojstne hiše pok. p. Stanislava je najprej g. dekan Škubic opravil sv. mašo, mej katero je prav lepo pelo nad 50 pevcev in pevk, obločenih v narodne noše. Po sv. maši stopi g. dekan na govorniški oder in pohvali v izbranih besedah ribniško dolino in njene zgodovinske može, ki so se odlikovali v slovenski književnosti, mej njimi posebej slavljenca tega dne, p. Stanislava Škrabca, ter da odkriti spominsko ploščo. Zavesa pade, godba zaigra, pevci se oglasijo; na to stopi na oder g. dr. Mantuani. Po-

tem je g. dekan izročil spominik Dijaški zvezi v varstvo; ta je z radostjo sprejela to častno nalogo in je po svojem predsedniku obljubila čuvati ga zvesto. Popoldne je bilo mej prosto zabavo še več daljših in krajših govorov. Med drugim so gospodje povdarjali, da se ravnajmo po naukih p. Škrabca. Prav; samo da ne bi bil izzvenele lepodoneče besede brez sadu! Lepe, resnične nauke je Škrabec dajal na platnicah Cvetja, spodbujal k doslednosti v pisavi in izreki; še lepše in nad vse vzvišene resnice je učil v Cvetju znotraj platnic. Kako vneto je spodbujal vse Slovence, naj pristopajo v tretji red, naj žive po naukih sv. cerkve, naj se oklepajo resnice. Škrabca bodo še le naši potomci prav cenili — sedanji rod ga ne pozna, — ako ne bodo Slovencev in njihovega lepega jezika že poprej pokvarili in uničili hinavski bratje in razbrzdne hčere. Ribničani in njihovi gostje so omenjeno slovesnost prav po domače in zato tudi lepo obhajali. Enemu je bilo pa na nji dolgčas, ker ni bilo zraven dobrega očeta — Stanislava Škrabca. Veliki mož, prezgodaj si umrl! (Cvetje.)

Finžgarjeva »Veriga« v Cerknem. Dne 19. okt. t. l. je priredil naš »Dramatični krožek« v Cerknem v veliki dvorani »Gospodarskega doma« svojo peto gledališko predstavo F. S. Finžgarjevo »Verigo«, ljudsko zgodbo v 3 dejanjih, pod vodstvom ž. g. kaplana **Stanka Stančiča**. — Občinstvo, ki je napolnilo gledališko dvorano, je z zanimanjem sledilo igri.

Stomaž. Tukajšnja deklinška Marijina družba je priredila s sodelovanjem cerkvenega pevskega zbora dne 14. nov. t. l. zelo dobro vspelo veselico. Velik naval občinstva je bil najboljši dokaz, kako željno in potrebno je naše ljudstvo zdrave duševne hrane in poštenega razvedrila. In ravno našim družbam nalagajo potrebe časa v tem oziru važno, pa tudi hvaležno nalogo. Biti in ostati morajo stebri verske in moralne povzdige našega ljudstva, pa tudi ognjišča njega kulturne in narodne probuje. — V splošno zadovoljnost so se proizvajale sledeče pevske točke: J. Laharnar: »Pozdrav« in »Naša pesem«; V. Vodopivec: »Sirovak« in A. Nedved: »Naša zvezda«. Razen tega je bila na programu dramatična slika: »Na Skalnici«, veseloigra »Boj za doto« in pa šaljiv prizor: »Dve teti«. — Igralke in pevci so svojo nalogo prav pohvalno rešili. — Splošna sodba je bila, da so take prireditve danes zelo primerne in potrebne in to iz moralnih, kulturnih in narodnih ozirrov. — Čisti dobiček je namenjen za nabavo

družbene zastave, ki bo blagoslovljena na praznik Marijinega brezmadežnega Spočetja. Veselica se zato ponovi dne 21. nov. t. l. —

Zavod za vliško žensko izobrazbo pri uršulinkah v Gorici. Gospodinski tečaj. Na podlagi odloka generalnega komisarijata v Trstu z dne 4. vinotoka t. l. št. 336/8445 se otvori gospodinski tečaj za gospodične, ki so dovršile meščansko šolo štejejo vsaj 16 let ter žele pridobiti si teoretično in praktično usposobljenost za dobro gospodinjstvo.

V tečaju poučujejo učiteljice z državnimi plačili. Tečaj traja 4 mesece. Sprejme se le 12 gojenk za vsaki tečaj. Gojenke, ki bivajo v samostanu, plačajo mesečno 220 L. vnanje pa 180 L. Prve dobe v zavodu zajutrek, kosilo ter večerjo, druge le kosilo in večerjo. Vpisovanje se zaključuje z 31. vinotokom, pouk prične dne 15. listopada. Pri vpisovanju se predloži: krstni list, spričevalo cepljenja koz ter zadnje šolsko spričevalo.

Aspirantije, ki se ne bodo mogle sprejeti v bližnji tečaj, se lahko oglasijo za prihodnji, ki se otvori 1. aprila 1921. Natančnejša pojasnila se dobe pri uršulinkah.

All naši socialisti res niso proti veri? Le slepec more verjeti zatrdilom socialistov, da niso proti veri. Tako govore le kalinom, dokler jih na limance ne ulove. V resnici pa dajejo njih voditelji navodila svojim privržencem, kako naj zatro vero v družini in v srcih otrok. »Laborator« z dne 26. okt. t. l. je prinesel poročilo iz Gradiške o strankinem shodu. O tem beremo tole: »Po poročilu tajnika Conciana... se je vnhela glede kršč. nauka otrok diskusija, ki so se je udeležili soodr. Machiut in Fantini, ki so z močnimi razlogi poudarjali načelo svobode vesti. vpoštevali, da še do danes ni prišla žena do tega, da bi se oprostila gotove prazne vere. V družini je potreben mir in sloga za skupno življenje. Stariši naj poskrbe, da izrujejo pri svoji družici pa tudi pri otrocih načela onega napačnega evangelija, ki jim ga označujejo duhovniki(!). Ti vzdržujejo načelo avtoritete in podločnosti napram nasilju meščanskega režima. — Zborovanje sprejme navodilo, ki ga govorniki zagovarjajo.«

Krščanski stariši, spreglejte, kam vas tira socializem in komunizem. Zahteva od vas, da izrujete kakor kak plevel iz src kršč. žene in kršč. otrok versko prepričanje. Sili vas naravnost k odpadu od vere. Proč s takim socializmom!

Razgled po svetu.

Katoliška Internacijaionala v Haagu. Od 10. do 16. avgusta t. l. se je vršil v Haagu mednarodni katoliški kongres. Prišli so zastopniki iz vseh delov sveta. Zanimiv je bil prizor pri skupnem sv. obhajilu. Tu je klečal v sv. miru združen Nemec poleg Francoza, Anglež poleg Avstrijca, Afrikanec poleg Italijana; itd. Razprave na tem kongresu so se vršile v novem svetovnem jeziku »Esperanto«. Na tem kongresu se je ustvarila nova mednarodna organizacija. »Katoliška Internacijaionala« ali po esperanta »Ika«. Namen ji je skupno delovanje vseh »katolikov dejanja« iz vseh dežel sveta, da privedejo praktično krščanstvo po navodilih sv. cerkve do zmage v zasebnem, v družabnem, državnem in mednarodnem življenju. — Prihodnji mednarodni kongres »Ike« bo v Gradcu meseca avgusta 1921.

Katoliško vseučilišče v Italiji. V Milanu nameravajo otvoriti katoliško vseučilišče. Na čelu podjetja stoji frančiškanski učenjak in pisatelj Dr. P. Avguštin Gemelli; njegov sotrudnik je frančiškan dr. P. Arhangelj Galli. Najprej se otvori fakulteta za socijalne znanosti.

Prestop v katoliško cerkev. Angleški poglavar v Sv. Deželi major Harington je prestopil v katoliško cerkev. Slovesni prestop se je izvršil v cerkvi Marijinega Oznanenja v Nazaretu. Za krstnega botra je bil papež Benedikt XV., katerega je zastopal P. Gaši, frančiškan iz Sv. Dežele.

Podpora slovenskim pisateljem in umetnikom. Osrednja vlada v Belgradu je dovolila poverjeništvu za uk in bogočastje izreden kredit 100.000 kron za podpore slovenskim pisateljem in umetnikom.

Bankovci v Jugoslaviji. V najkrajšem času vzame jugosl. vlada iz prometa avstr.-ogrske bankovce po 1, 2 in 10 kron.

Bulgarija se približuje Jugoslaviji. Bulgarski poslanik general Savov v Belgradu je izjavil, da je Bulgarija prepojena z željo storiti vse, da bodo odnosi med njo in Jugoslavijo čim najtesnejši in prijateljski.

Podonavske države so imele začetkom novembra v Bratislavi konferenco gospodarskega značaja. Te konference so se udeležile: Avstrija, Poljska, Čehoslavija, Jugoslavija, Italija, Rumunija in Madžarska. Vsaka država je poslala po enega zastopnika za trgovino in enega za promet.

Ogrska je mirovno pogodbo ratificirala.

Avstrija je predložila tajniku »Zveze narodov« prošnjo za sprejem v »Zvezo narodov«.

Avstrijski socialisti so se na svojem kongresu na Dunaju dne 8. novembra t. l. izjavili — na predlog voditelja Adler-ja — proti III. internacijaionala v Moskvi, češ, da ni mogoče držati se v Evropi skrajnih komunističnih načel. Tako strémljenje vodi v le pogubonosno cepljenje moči. — Povsod torej odklanjajo nasilno izvedbo komunizma, le naši komunisti ne nehajo trobiti v laški in ruski rog.

Grški kralj Aleksander se je vsled ugriza neke opice zastrupil in umrl. Ministerski predsednik Venizelos je razpisal volitve, pri katerih se je imelo odločiti definitivno, kdo naj bo naslednik umrlemu kralju. Venizelos je bil s svojo vlado nasproten, da bi se povrnil prejšnji kralj Konstantin. Govorilo se je tudi, da namerava upostaviti to publiko. No, volitve so prečrtale vse račune Venizelosa. Ljudstvo je obsodilo njegovo politiko.

Iz Torina je odšlo te dni mnogo salezijanskih misijonarjev v Ameriko in na Kitajsko. V 45 letih je odšlo iz salez. hiše v Torinu nad 2200 duhovnikov in nad 2000 sester Marije Pomočnice v misijonske dežele.

V Milanu in Turinu so zmagali socialisti pri dež. volitvah z neznatno večino. V Milanu so dobili socialisti 73.469 in konst. protiblok 70.356. — In to v takozvani trdnjavi socialistov! V Turinu so imeli socialisti 48.474 glasov in konst. protiblok 47.772. Premoč socialistov znaša torej 702 glasova. — Po volitvah v Milanu so se vršili hudi izgredi, pri katerih je bilo ranjenih 11, ubita dva in zaprtih 30 oseb.

Amerikanska katoliška društva, udružena v centralni Zvezi, so na svojem zborovanju v S. Antonio (Texas), meseca septembra, odločno protestirala proti temu, da se diplomacija ne zgane, da bi vendar enkrat rešila rimsko papeško vprašanje. Sv. Oče je s svojo mirovno okrožnico dovolj miroljubnosti in popustljivosti podal. — Za »Zvezo narodov« pa zahtevajo, da mora sloneti na načelih pozitivnega krščanstva in vere, kar pa ni mogoče brez sodelovanja čuječega pastirja na Petrovem prestolu v Rimu.

Važna katoliška podjetja v Ameriki. V Washingtonu je začetkom oktobra t. l. zboroval narod-

ni kongres američanskih katoličanov. — Kongres je sklenil, naj se s kreditom 100.000 dolarjev (15 milij. lir) osnuje višja šola ali univerza za socialne voditelje (»leaders social.«) Le dijaki, ki so končali vseučiliške študije in ki so katoliškega mišljenja, bi smeli to šolo obiskovati. Po končanih študijah bi dobili naslov »socialnih inženirjev«. Njih naloga bi bila socialno organizirati velika industrijska podjetja. — Kongres je dalje votiral 25.000 dolarjev za ustanovitev »katoliškega urada za izseljence«. Iz vseh delov sveta — zlasti tudi iz Jugoslavije — se ljudje sele v Ameriko. Samo v mesecu avgustu t. l. se je v »Združenih državah« naselilo nad 100 tisoč izseljencev, in od teh je bilo 75 odstotkov katoličanov. —

Wilson — padel. Pri volitvi predsednika »Združenih držav« v Ameriki je zmagal Harding, ki je dobil od 531 glasov 351. Wilson je propadel — vsled velikih napak, ki jih je napravil pri mirovni konferenci. Ko je prihajal v Pariz, ga je vsa Evropa kot rešitelja pozdravila — a kmalu je spoznala da Wilson — ni Mesija.

Irski škofje so v skupnem pastirskem pismu povzdignili jasno in odločno svoj glas proti zatiranju irskega ljudstva od strani angleških mogotcev. Ves katoliški svet obsoja angleške nasilnosti. — Angleška zbornica je konečno privolila v irsko avtonomijo.

Pariški nadškof kard. Amette je umrl dne 29. avg. t. l. v 70. letu svoje starosti. Leta 1912 se je udeležil evharističnega kongresa na Dunaju. Bil je v hudih časih odločen zagovornik pravice sv. Cerkve. — Za naslednika mu je imenovan kard. Dubois, ki je tudi Slovincem znan. Na povratku iz Palestina letošnjo pomlad se je mudil tudi v Ljubljani. Orlovska zveza mu je priredila pozdravni večer v hotelu »Union«.

Belgijske žene proti nedostojni noši. Belgijska ženska zveza je poslala na šivilje in konfekcijske trgovine vlogo v imenu 75.000 svojih članic, kjer prosi, naj se v bodoče opusti zvrševanje in prodaja nedostojnih oblek. V vlogi obsojajo prevelik izrezek na vratu, današnja ozka in kratka krila kakor tudi uporabo prozornega blaga. Trgovine, ki bi se v bodoče ne držale navodil vloge, so v nevarnosti, da jih bodo katoliške žene bojkotirale. Zelo pametna misel, ki bi bila tudi pri nas potrebna.

Na Ruskem. Po boljševičkih dogodkih na Ruskem bi bilo sklepati, da je veri sovražna vlada že popolnoma zatrla vero med ljudstvom. A temu ni tako. Res je sicer silno divjalo preganjanje proti duhovnikom in redovnikom. Boljševička diktatura je umorila 16 škofov in nad tristo duhovnikov. Večino samostanov je zaprla in jih spreme-

nila v ječe ali v vojašnice. Ljudstvo se je trenutno prestrašilo — in zbalo kazati svoje versko prepričanje. Toda komaj je boljševička vlada dovolila nekaj verske svobode, se je že pokazalo versko probujenje. To potrjujejo sami sovražniki vere; n. pr. socialistični »Avanti« objavlja dopis svojega dopisnika iz Petrograda: »Dočim se je... na prvega maja v Petrogradu delalo, ni veliki teden nihče več delal, kakor tudi ne ob praznikih Kristusovega Vnebohoda«. — In »Secolo« poroča iz Moskve (dne 22. jul. 1920): »Cerkve so odprte in bolj obiskovane kakor pred revolucijo. Verski obredi se stalno vršijo ob navzočnosti številnih mas. Pojav verskega obnovenja se kaže tu močnejši ko v Petrogradu: ... Nekoč so zaprli slavni konvent v Trojici in svete podobe odnesli v nov muzej v Moskvi. Ko so vojaki snemali sv. podobe, je nad tisoč žensk grozeče obkolilo samostan in so skušale odpraviti podob zabraniti. — V muzeju so potem najimenitnejše podobe okrasile s cveticami, in videl sem razne ženske klečati pred njimi in moliti, kakor bi bile v cerkvi«. —

Iz tega je razvidno, da rusko ljudstvo ni tako brezverno, kakor je slikajo komunisti. Treba je le malo svobode, in iz žerjavice, ki tli pod pepelom, se vname močan ogenj. —

Smrtna žetev v Rusiji. Znani statistik profesor Anciferov priobčuje v ruskih listih oficijelno sovjetsko statistiko, glasom katere odpade leta 1919. na 1000 prebivalcev 13 novorojenih in 79 mrtvih, torej 66 na profit smrti. Celotno prebivalstvo Rusije se je v letu 1919. zmanjšalo za 66 milijonov. Sibirija tu ni všteta. Zdaj pa računajmo, da je v svetovni vojni Rusija izgubila 7 milijonov mrtvih in ranjenih, žrtev v državljanski vojni pa še nihče ni štel, pa tudi ne vseh, ki so v zadnjih letih pomrli od epidemij, gladu in — rablja. Mesta kakor Petrograd in Moskva so kakor izumrla.

Proti nemoralnosti gledišč. V Washingtonu (v Ameriki) so na prošnjo katol. društev sklenili postaviti, ki prepoveduje vsake nemoralne ali k nemoralnosti spodbujajoče slike in prizore. Kazen za prestopke znaša 5—10 let ječe ali 5.000 dolarjev.

Razširjenje katoliške cerkve napreduje ne-
prestano kljub neugodnim razmeram. Za pod sedanjim papežem je bilo ustanovljenih 6 novih nadškofij, 21 škofij, 14 apostolskih vikarijatov in 7 prefektur.

Koliko je katoličanov na svetu? Teh štejemo v Evropi nad 190 milijonov, v Aziji nad 6 milijonov, v Afriki nad 3 milijone, v Ameriki nad 107 milijonov, v Avstraliji nad 9 in pol milijonov. — Vseh skupaj na svetu jih je torej približno 317 milijonov.

TO IN ONO.

Francoski general Gourand spada med najboljše poveljnike francoske armade. V vojni je bil ranjen na rami. Ta slavni general pa je bil tudi globoko veren katoličan. — Ob koncu svetovne vojske l. 1918 je ravno delil hrabrostne svetinje svojim junaškim vojakom. Pride do vojaka-serženta, ki je bil ob enem duhovnik. Na Francoskem namreč so morali iti v vojno tudi duhovniki. Odlikovati je hotel z vojnim zaslužnim križcem tudi tega vojaka-duhovnika. Ko pa je pripenjal križ na junaška prsa, je začutil nekaj trdega. »Kaj pa imate?« — vpraša vojaka. »Gospod general, imam sv. Popotnico. Nesel sem jo vojaku, ki umira v naši vojni bolnišnici.« — Kakor bi trenil, sname general z glave svojo kapo in vspricho celega polka poklekne pred vojakom, ki je na prsih nosil Zveličarja. Po kratki molitvi je nadaljeval deljenje svetinj. A tisoč vojakov se je po vzgledu generala obrnilo proti Najsvetejšemu ter je slovesno salutiralo. — Kako je osramotil ta general one katoličane, ki nočejo poznati svojih dolžnosti do Kristusa-kralja v presv. evharistiji.

Niti za milijon dolarjev ne! V analih za razširjenje vere (Propaganda fide) beremo ta-le pogovor med abesinskim mladeničem, po imenu Dilibis-em z nekim protestantom. Mladenič sam je to zgodbico povedal: Nekega dne sem šel v Azmaro v italijanski Eritreji. Šel sem mimo protestanske cerkve. Tu pride k meni visok mečan mož, oblečen v dolgo haljo ter mi reče: »Kako se zoveš?« — »Delibis Franc.« — »Iz katerega kraja si?« — »Iz Agamé.« — »Ali si bil v šoli pri belih?« — »Da.« — »Pojdi sem, pokazati ti hočem našo cerkev.« — »Prav rad!« — Vstopim. Videl sem mnogo prav lepih stolic. Na zidovih so bile pisane zapovedi božje. — Toda tu ni bilo ne altarja, ne presv. zakramenta. Odpre harmonij in prične svirati in peti. Potem me vpraša: »Jeli bilo lepo?« — »Da, prav lepo, prav lepo!« — »Ali hočeš ostati pri nas?« — »Čemu?« — »Da se naučiš vere.« — »Kakšno vero? Jaz imam že eno, in druge ne potrebujem.« — »Kaj si shizmatik?« — »Ne.« — »Katoličan?« — »Da, gospod, katoličan.« — »Ti nimaš dobre vere.« — »Vaša ne velja vinarja!« — »Jo poznaš.« — »Jaz? Vse poznam. Vem, da vi nimate sv. maše in da zaničujete Marijo, prečisto Devico. To mi je dovolj!« — »Če hočeš z nami ostati, boš prav dobro jedel.« — »Ječmen in mleko imam doma.« — Ti bomo dali lepo obleko.« — »Če imam jopič in

hlače — mi je dovolj.« — »Dali ti bomo 60 lir na mesec.« — »Hvala lepa. Nisem Iškarijot! Ne prodam duše za 60 lir. Velja mnogo več, ker je Jezus zanj umrl.« — »Za nekaj časa ti bomo dali 100, 200, 300 lir, če hočeš pri nas ostati.« — »Ne! Niti za milijon dolarjev ne!« — In je odšel. — Ta zavečni in odločni mladenič obsoja s svojim vzgledom nebroj onih, ki so za mali dobiček pripravljene zatajiti svoje versko prepričanje! —

Vse evropske države izkazujejo v proračunih velike primanjkljaje: Avstrija 10 milijard, Poljska 40 milijard poljsk. mark, Čehoslovija 3 milijarde č. kron, Ogrska 12 milijard, Nemčija 27 milijard kron, le Jugoslavija samo 110 milijonov.

Znameniti pedagog F. W. Förster, univ. profesor v Monakovem, je objavil letos knjigo: »Christentum und Paedagogik«. V tej imenuje izrečno svoje spise iz prve dobe »prevaro svobodomiselstva«. Jasno izpove, da je spoznal moralo brez vere za nezadostno. Javno izjavlja, »da veruje v božanstvo Kristusovo in objektivno resničnost krščanstva, da prizna božje nadnaravno delovanje v Cerkvi in pa v plačilo po smrti.«

Priznan strokovnjak na polju vzgojeslovja zapušča svobodomiselstvo in sprejema pozitivno krščanstvo!

Radlobrzjavni uspeh vreden posebne pozornosti, je dosegel operator z Marconijevim aparatom na Škotskem, ki je čul razgovor iz države New Jersey v Zedinjenih državah, iz daljave 3500 milj, dasiravno je imel njegov nasprotnik le jako šibek aparat na razpolago.

Nekaj o zmernosti. O modrijanu Sokratu se pripoveduje, da je prav zmerno in trezno živel. Nekoč povabi na kosilo več gospodov. Njegova žena, Ksantipa po imenu, bila je vsa v skrbeh in je rekla možu, kako bo pač se svojo pičlo hrano mogla goste dostojno pogostiti.

Mirno in smehljaje odgovori Sokrat: »Žena, ne skrbi takó; ako so moji gostje pametni in toraj tudi zmerni in trezni ljudje, najine priproste jedi ne bodo zaničevali; če so pa budalasti in požrešni, pa boljšega pogoščenja vredni niso.«

Ko so ravno tega modrijana vprašali, v čem se vendar od drugih ljudi loči, je odgovoril:

»Zdi se mi, da večina ljudi živi za to, da jed; jaz pa jem, da živim.«

Slavnega zdravnika Galen-a, ki je dočakal lepo starost 140 let, so vprašali prijatelji, kako da

je doživel toliko starost; rekel je: »Samo s tem, da nisem nikdar popolnoma sit vstal od mize«.

Izreki: Matí zdravja je zmernost, matí bolezní pa požrešnost.

Ce bi se vselej živo spomnili nastavkov pijančevanja, bi živeli vsigdar zmerno. Narava potrebuje prav malo: eno obleko za mráz, nekoliko jedí proti lakoti in vode za žejo. Vsako večje poželjenje je proti naravi. **Seneka.**

Pokojnega blagega škofa **Stomška** so o neki prilíki vprašali, kdaj da je najbolj zdravo jesti, odgovoril je: »Bogatin naj je, kedar je lačen, revež pa, kedar more«.

Usta so zdravnik trebuha; pri ustih naj stoji za stražo zmernost.

Ako hočeš včakati visoko starost, ne pusti v hišo trem zloglasnim ženskam: jezí, nasladnosti in pijanosti! **F. S. Š.**

Književnost.

S. Gregorič: »Poezije«, I. Životopis napisal Ivan Dornik. — Ljubljana 1919. — Založila »Jugoslovanska knjigarna«. — Tiskala »Jugoslovanska tiskarna«. — Str. 140. — »Zlata knjiga« (kakor jo je imenoval Levec) je doživela novo izdajo; knjiga je ponatis »Poezije« iz l. 1882. Oblika je okusna in priročna. Priporočamo!

Fr. Erjavec: »Izbrani spisi«. Uredil Ivan Dornik. I. zvezek: Povesti. — V Ljubljani 1919. — Založila »Jugoslovanska knjigarna«. Natisnila »Jugoslovanska tiskarna«. Str. 228. — Vsebina je tale: 1. Fr. Erjavec. — 2. Na strijčevem domu. — 3. Zamorjeni cvet. — 4. Hudo brezno ali Gozdarjev rejenec. — 5. Ni vse zlato kar se sveti. — 6. Huzarji na Polici. — 7. Veliki petek. — 8. Avguštin Ocepek. — 9. Izgubljen mož. — 10. Božični večer na Kranjskem. — Prof. Dorniku moramo biti hvaležni, da se je lotil tega dela!

Simon Jenko: »Pesmi«. Uredil dr. Joža Glonar. V Ljubljani, 1920. — Založila »Tiskovna Zadruga«. Natisnila »Narodna tiskarna«. — Cena vez. K 15.—.

Josip Jurčič: »Zbrani spisi«. Druga izdaja. Uredil dr. Ivan Prijatelj. I. zvezek. — Ljubljana 1920. — Izdala in založila »Tiskovna zadruga«. — Str. 503. Vsebina I. zvezka: I. Pesmi. — 2. Narodne pravljice in pripovedke. — 3. Spomini na deda. — 4. Prazna vera. — 5. Uboštvo in bogastvo. — 6. Jesenska noč med slovenskimi polharji. — 7. Juri Kozjak. — 8. Domen. — II. zvezek. Vsebina II. zvezka: 1. Spomini starega Slovenca. — 2. Tihotapec. — 3. Juri Kobilca. — 4. Dva prijatelja. — 5. Vrban Smukova ženitev. — 6. Grad Rojine. Str. 415. — Izdaja »Zbranih spisov« je jako lepa, kakor tudi tisk in vsa oprema.

Fr. Levstik: »Poezije«. Trije zvezki. Uredil C. Golar. — Ljubljana 1920. — Založila »Jugoslovanska

knjigarna«. — Tisk. J. Blasnika nasl. v Ljubljani. —

»Stritarjeva antologija«. Uredil in uvod napisal dr. Ivan Prijatelj. — V Ljubljani 1919. — Izdala in založila »Tiskovna zadruga«. — Str. 247.

Oton Zupančič: »Mlada pota«. 1920. — Izdala in založila »Omladina« v Ljubljani. Vezana knjiga stane 12 K. — Knjiga je zbirka pesmi, izbranih največini iz »Čaše opojnosti«, »Čez plan«, »Samogovor«, ki jo moremo postaviti brez pomisleka v dolgo vrsto svetovnih leposlovnih del.

Fr. S. Finžgar: »Divji lovec«. Ljubljana 1920. Založila »Jugoslovanska knjigarna«. Stane broš. K 7,20. — Znana igra je izšla v novi in nekoliko popravljeni izdaji. Igra »Divji lovec« nam lepo ponazarje slovensko življenje prejšnjih časov.

»Bob za mladi zob«. Pesmi za mladino. Zbral Cvetko Golar. — Ljubljana 1920. — Založila »Jugoslovanska knjigarna« v Ljubljani. — Str. 81. —

Dr. Ivan Grafenauer: »Kratka zgodovina slovenskega slovstva«. — V Ljubljani 1919. — Založila »Jugoslovanska knjigarna«. Str. 335. — Dr. Grafenauer deli vso snov v 9 dob: I. Predkrščanska doba (do okoli 800); II. Krščanski srednji vek (800—1530); III. Doba luteranstva (1530—1598); IV. Doba katoliškega preporoda (1598—1765); V. Prosvetljena doba (1765—1810); VI. Doba romantike (1810—1848); VII. Doba narodnega prebujenja (1848—1868); VIII. Doba nove romantike in realizma (1868—1895); IX. Od literarnega prevrata do naših dni (od l. 1895.) — Z največjo natančnostjo je naš najboljši literarni historik na 335 straneh uredil in zbral vso obsežno tvarino od najstarejših časov do naših dni. Jezik je lep, krepek in jednat. — Želimo, da si nabavi to knjigo vsak, kdor se zanima za slovensko slovstvo!

M. Pirč: »Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov«. — V Ljubljani 1920. — Založila »Jugoslovanska knjigarna«. Str. 95. Cena 2 K. — Knjižica je ravnokar izšla v 3. natisu in je namenjena za preprosto ljudstvo in šolsko mladino. — Slovenci premalo poznamo svojo preteklost, še manj pa preteklost svojih bratov Srbov in Hrvatov. Vsa zgodovinska snov je obdelana v petih oddelkih: I. Zgodovina starih Slovanov; II. Zgodovina Slovencev; III. Zgodovina Hrvatov; IV. Zgodovina Srbov; V. Ujedinjenje Slovencev, Hrvatov in Srbov. — V »Dodatku« našteva pisatelj zgodovinska dela, za onega, ki se hoče temeljito poglobiti v zgodovino troedinlega naroda. — Knjižico priporočamo najtopleje vsem!

M. Pirč: »Jugoslovanska mučenika Zrinski in Frankopani«. — Maribor 1919. — Založila »Tiskov-

na zadruga« v Mariboru. — Str. 24. — Cena 1 K.

Knjige »Mohorjeve družbe». »Mohorjeva družba« v Prevaljah na Koroškem izda za leto 1920 te-le knjige: 1. Dr. Jeglič: »Na noge v svetli boje«. (Druga knjiga.) — 2. Dr. Zore: »Življenje svetulkov« (2. zvezka drugi del.) — 3. Dr. Vedenik: »Kako si ohranimo ljubo zdravje« (3. (zadnji) snopič.) — 4. »Slovenske Večernice« (74. zvezek.) — 5. Koledar »Mohorjeve družbe« za leto 1921. — Udnina znaša 10 K.

»Dom in Svet« izhaja vsak drugi mesec 15. dne v dvojnih številkah. — Naročnina letno 60 K, za dijake 50 K. — Urednik: Dr. France Stelč, Ljubljana, Sv. Petra cesta 80. — Upravništvo: Ljubljana, »Jugoslovanska tiskarna«. — Založnik in lastnik: K. T. D.

Zbirke in darovi za novo svetišče D. M. na Sveti Gori.

Borst-Draga (Istrija) 391 Lir; Gorica: Marija Pavletič 100 Lir; Zapuščina N. N. 450 Lir; Kormin: Suore Provvidenza 300 Lir; Kormin: Župnija 1912 Lir; gosp. Kokošar, župnik v pok. 200 Lir; Bavdaš Franciška 60 Lir; Kamnje (župnija) 1720 Lir; Plave (duhovnija) 224 Lir; Schlechter Alfons 50 Lir; Zapuščina ranj. Juvančiča 600 Lir; Campolongo (duhovnija) 70 Lir; Šempas (župnija) 1625 Lir in 15 srebrnih kron; Vrtojba (vikarijat) 57 Lir; Isola Morosini (duhovnija) 73 Lir; Gorenjpolje 460 Lir; Mossa 628.50 Lir; Montalcone (Tržič) 31 Lir; Podmelec 1200 Lir; Solkan 2010 Lir; Lokavec 1200 Lir; Cerovo 100 Lir; Zminj (Istra) 260 Lir; Cittanova (Istra) 39.25 Lir; Podkraj 552 Lir; Hrenovice 1500 Lir; Slavina 876 Lir; St. Peter na Krasu 720 Lir; Trnje 300 Lir; Matenjvas 200 Lir; Senožede 400 Lir; Ubelsko 100 Lir; Šmarje 710 Lir; Fr. Kranjec, župnik 100 Lir; Cepovan 800 Lir; Lokve 315 Lir; Črniče 800 Lir; Trnovo pri Gorici 615 Lir; Kojsko 553 Lir; Vedrijan 500 Lir; Studeno 302 Lir; Opatija 80 Lir; Nadanje Selo 200 Lir; Kožbana 630 Lir; Sežana 100 Lir; Sežana: N. N. 150 Lir; Kamnje. N. N. 200 Lir; Sv. Petar v Šumi 250.20 Lir; Orehek 310 Lir; Villanova (Istrija) 44 Lir; Livek 300 Lir; Mavhinje 334 Lir; Budanje 455.20 Lir; Dolegna 24 Lir; Vipolže 730 Lir; Biljana 834.30 Lir; Batuže 420 Lir; Orgar 1500 Lir; Dekani 1247 Lir; Kred 300 Lir; Log 570 Lir; Kobarid 162.70 Lir; Števerjan 421.85 Lir; Ložice 106 Lir; Kromberg

992 Lir; Podsabotin 206 Lir; Goče 853 Lir; Klanec (Istrija) 250 Lir; Ricmanje (Istrija) 40 Lir; Lindar (Istrija) 50 Lir; Ravnica 551 Lir; Cerkno (župnija) 1950 Lir; Bate 700 Lir; Štandrež 480 Lir; Novaki 860 Lir; Fojana 900 Lir; Moraro 65 Lir; Medana 1960 Lir; Črni Vrh nad Idrijo 1500 Lir; Gorenja Tribuša 256 Lir; Otlica 500 Lir; Kanal 2061 Lir; Št. Viška gora 1426 Lir; Villesse 452 Lir; Šebrelje 139 Lir; Buzet 1000 Lir; III. red Sv. Franč. v Pazinu 284 Lir; Smartno 533 Lir; Rodik 393 Lir; Marlijino Celje (kuracija) 1400 Lir; St. Peter pri Gorici (župnija) 1571 Lir; N. N. iz St. Petra 300 Lir; Ahd. Blažica iz St. Petra 50 Lir; Franciška Blažica iz St. Petra 120 Lir; St. Petersko stavbeno društvo 50 Lir; S. Lorenc pri Moši 193 Lir; Ustje 160 Lir; Drežnica 400 Lir; Ravne 160 Lir; Deskle 900 Lir; Bukovo 80 Lir; Bollunec 175 Lir; Truške pri Kopru 260 Lir; Vojšičica 143 Lir; Štomaz 680 Lir; Ajello 622 Lir; Vipava (župnija) 650 Lir; Vrhpolje (župnija) 1010 Lir; Sv. Križ (župnija) 1000 Lir; Sv. Anton pri Kopru 351 Lir; Villa Vicentina 105.70 Lir; Visco (župnija) 140 Lir; Zavratac (župnija) 46 Lir; Ledine (župnija) 400 Lir; Grado (župnija) 423 Lir; Gradiška (župnija) 182.90 Lir; Cervignano (župnija) 515 Lir; Strassoldo (župnija) 200 Lir; Gore nad Idrijo 25 Lir; M. D. v Mirnu nabrala 85 Lir; Barcola 445 Lir; Zgonik 470 Lir; Tomaj N. N. 50 Lir; Pregara (župnija) 200 Lir; Žabnica (župnija) 200 Lir; se nabralo v nabiral. na Sv. Gori 50 Lir;

Alojzija Lukežič iz Vrtojbe 30 Lir; Franc Bizjak iz Erzolja 10 Lir; Mons. Bortolomasi, škof tržaški 100 Lir; Č. g. Reščič Ivan 100 Lir; Č. g. Sedej Nikolaj 100 Lir; Č. g. Brumat Mirko 50 Lir; Č. g. Dr. Franc Knavs 60 Lir; Č. g. Dr. J. Kobal 30 Lir; Č. g. Dr. Jakob Brumat 25 Lir; Pahor Roman (Renče) 200 Lir; Pahor Oskar (Ljubljana) 100 Lir; Pahor Antonija 25 Lir; Alojz in Marija Mučič iz Borsta v Istriji 50 Lir; Elena Ozana in Kati Uršič 50 Lir; M. Marinič (Gorica) 100 Lir; Jos. Hartman 50 Lir; Družina Jos. Mjani (Gorica) 50 Lir; Marcuzzi - Sebat (Gradiška) 100 Lir; Družina Smid (Branica) 240 Lir; Dr. Jos. Velcich (Gorica) 5 Lir; Slov. dekl. M. D. v Gorici 1467 Lir; Razni darovi 72 Lir; Razni darovi iz Gorice 277.50 Lir; Grof de Baguer in družina 115 Lir; Jos. Škvarča iz Kolka 500 Lir; N. N. iz Levpe 100 Lir; N. N. iz Gorice 500 Lir; Župnija sv. Ignacija v Gorici 1527.30 Lir; ČC. Uršulinke v Gorici 100 Lir; Ana Stepančič nabrala v Aleksandriji (Egipt) 2083 Lir; P. Eugen Stauet nabral med Slovenci v Kairu 650 Lir; D. Marlo Marcel (Trst) 10 Lir; Ivan Simčič 20 Lir; Dr. Herman Ferjančič iz Ajdovščine 50 Lir; Alojz Širca (Gorica) 309.65 Lir;

Brumat Magdalena 50 Lir. — Vsega skupaj 74.259:40 Lir.

Listnica uredništva. Od raznih strani so nam došli blagohotni nasveti glede spopolnitve lista. Za danes naznanjamo svojim naročnikom in sodelavnikom, da je lastništvo lista sklenilo z novim letom radikalno preureditev. Spojitev nabožne in kulturne tendence ni zadovoljila ne zagovornikov prve, ne druge smeri. Po novem letu se ta zadeva uredi. List dobi za urednika slovstvenika, ter bo izhajal vsakih štirinajst dni. Prihodnja številka razvije tozadevni program. Prevladuje mnenje, da bi za nabožne potrebe ljudstva izposlovali pošiljanje »Bogoljuba« iz Ljubljane. Naš list bi se pečal z načelnim premotrivanjem dnevnih dogodkov doma in drugod in bi priobčeval v obilnejši meri leposlovno gradivo. — Naše slovstvenike opozarjamo na to točko ter se priporočamo za sodelovanje! Že sedaj prosimo prijatelje lista, naj zanj pridno agitujejo ter mu pridobe obilo govih naročnikov!

Odgovorni urednik A. Sfiligoj.

Vrvar

MIHAEL SUSSIG

v Gorici, Raštelj št. 16.

Velika izber najboljših vrvi, špagata,
: : prediva itd. : :

TRGOVINA Z MOŠKIMI KLOBUKI.

RAJER EVGEN

vinska trgovina

Gorica - Via Cesare Battisti 20

(poprej Via Teatro)

priporoča svojo **VINA.**
: : zalogo : :

Novoporočenci! Begunci!

Oglejte si obnovljeno zalogo ravnokar došlega različnega pohištva pri

ANTON BREŠČAKU

GORICA - Via CARDUCCI - GORICA

A. Černigoj

MIZARSTVO

GORICA, Tržaška cesta. : : :

M. Krainer

VELIKA ZALOGA MANUFAKTURNEGA BLAGA
Na drobno ○ Na debelo.
GORICA, VIA RASTELLO 34—37.

**Volneno in bombažasto sukno
za moške in ženske.**

Velika izbora perila, šifona, raznovrstnega platna za rjuhe, brisač vsake vrste, serviet, belih in barvanih namiznih prtov vsake velikosti, žepnih robcev, volnenega, bombažastega in sukanega blaga za blazine, volnene in bombažaste odeje, bele in barvane posteljne prevlake, z volno napolnjene in s klotom raznih barv, volnenim porhatom, zefirjem, etaminom in batistom prevlečene odeje.

**Velika izbora
potrebščin za krojače
in šivilje**

Obleke za moške, dame in otroke.
Bele in barvane moške srajce in
spodnje hlače.

Sprejemajo se tudi umerjena naročila oblek in perila za moške, dame
in otroke.

Staroznani hotel z restavracijo

„PRI ZLATEM JEZENU“

v Gorici postreže vsem svojim gostom po najboljši moči in po pošteni ceni.

Andrej Mavrič, krojač in trgovec v Gorici, Gosposka ulica 11 (Via Carducci) se najtopleje priporoča slav. občinstvu v mestu in na deželi, posebno pa preč. duhovščini, za obila naročila, katere izvršuje točno in po znižanih cenah.

Andrej Golja

Gorica TRAVNIK 21 Gorica

Zaloga vsakovrstnih lesenih izdelkov, kakor: škafov, orn, stolic, sit, rešet in druge suhe robe. — Velika izbora košey in kuhinjskih potrebščin.